

REGERING VAN ARUBA

Minister van Financiën,
Economische Zaken en
Cultuur

L.G.Smith Blvd. 76
Oranjestad, Aruba
Tel. (297) 528 4900

Uitvoerings Rapportage

3de Kwartaal 2018

Colofon

Titel	:	Uitvoeringsrapportage 3 ^{de} kwartaal 2018 Land Aruba
Samensteller	:	Directie Financiën
In samenwerking met	:	Departamento di Impuesto (DIMP) Departamento di Aduana (Douane) Departamento Recurso Humano (DRH)
Bronnen	:	Centrale administratie van het Land – GFS/EnterpriseOne, PSA, SAP, Economic Outlook CBA, Kwartaalrapportages (voorlopige cijfers) van de collectieve sector

Landsverordening Instelling Ministeries 2018:

1. Ministerie van Algemene Zaken, Integriteit, Overheidszorg, Innovatie en Energie (AIOIE)
2. Ministerie van Financiën, Economische Zaken en Cultuur (FEC)
3. Ministerie van Justitie, Veiligheid en Integratie (JVI)
4. Ministerie van Toerisme, Volksgezondheid en Sport (TVS)
5. Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Duurzame Ontwikkeling (OWDO)
6. Ministerie van Sociale Zaken en Arbeid (SZA)
7. Ministerie van Ruimtelijke Ontwikkeling, Infrastructuur en Milieu (ROIM)
8. Ministerie van Transport, Communicatie en Primaire Sector (TCPC)

Disclaimer

Cijfers gepresenteerd in deze rapportage zijn afkomstig uit de centrale financiële administratie van het Land. Bij de opstelling van deze kwartaalrapportage is rekening gehouden met het volgende:

- De kosten zijn zo volledig mogelijk verwerkt en de middelen zijn opgenomen op basis van de werkelijke realisaties per 30 september 2018. De kosten voortvloeiend uit nog te ontvangen facturen en afrekeningen, die voor zover nog niet in de centrale administratie zijn opgenomen, zijn op basis van een zorgvuldige schatting verwerkt in deze rapportage;
- Ontvangsten uit aflossingen studieleningen worden in de kapitaaldienst op basis van de werkelijke ontvangsten verantwoord;
- De toegepaste cijfermatige opstelling is conform de begrotingsopstelling, mits anders vermeld;
- De rapportage betreft de uitvoering van de begroting van de ministeries van het Land (c.q. overheid conform enge definitie).
- Kwartaalrapportages aangeleverd van de instellingen behorende tot de collectieve sector zijn voorlopige cijfers uit de eigen administraties, die niet door Directie Financiën naar juist- en volledigheid kunnen worden gecontroleerd.

Inleiding

Doelstelling van deze uitvoeringsrapportage is om informatie te verschaffen en verantwoording af te leggen aan de Staten van Aruba, de Ministerraad en de CAft ten aanzien van de begrotingsuitvoering, de middelen- en kostenrealisatie, de realisatie van de kapitaaldienst, de financiering en het schuldbeheer. Verder wordt ook informatie verschaft over de liquiditeitspositie en de stand van zaken met betrekking tot de ontwikkelingen binnen het financieel beheer.

Het derde kwartaal stond voor een groot deel uit de implementatie van het Beleidsplan Verlaging Personeelskosten (BVP) en de opstart van het wetgevingstraject voor de instelling van het begrotingsfonds ten behoeve van de uitvoering van het Sociaal Crisisplan. Wat het BVP betreft moet geconstateerd worden dat de uitvoering hiervan niet zonder de nodige aanloopproblemen is gebeurd, reden waarom reeds nu de behoefte is ontstaan tot bijsturing in de vorm van een herijking van de gestelde doelen en in de vorm van het beginnen met het ontwikkelen van meer beleidsinitiatieven om de vooralsnog teleurstellende resultaten te kunnen verbeteren. Moeilijkheden rond de beheersing van de personeelslasten zijn hardnekkiger gebleken dan eerst verwacht en hebben, in combinatie van foutieve uitgangspunten en tijdsdruk, voor een beperkte vooruitgang in de resultaten gezorgd. Deze resultaten zijn als bijlage aan dit document toegevoegd.

Na de inhoudsopgave van dit document volgt een tabel met een puntsgewijze opsomming van de belangrijkste aspecten die zich tot en met het derde kwartaal 2018 hebben voorgedaan. De daaropvolgende hoofdstukken geven per onderwerp een meer gedetailleerdere toelichting. Aan het eind van dit document zijn als bijlagen, naast de eerdergenoemde resultaten van de BVP, ook een tabel met een berekening van de tekortnorm en twee grafieken die zowel de middelen- als de kostenrealisatie per kwartaal over de periode 2014 tot en met 2018 presenteren opgenomen, zodat de ontwikkelingen op een totaalniveau nauwlettend kunnen worden gevolgd.

De minister van Financiën, Economische Zaken & Cultuur

mr. X.J. Ruiz-Maduro
12 november, 2018

Inhoudsopgave

Colofon.....	2
Disclaimer.....	3
Inleiding.....	4
1. Samenvatting.....	6
2. Realisatie begroting 2018.....	7
2.1. Realisatie exploitatierekening	7
2.1.1 Middelen per 30 september 2018.....	8
2.1.2 Kosten per 30 september 2018	14
2.2. Realisatie kapitaalrekening	17
2.2.1 Korte toelichting op de kapitaaldienst per 30 september 2018.....	17
3. Financiering en schuldbeheer	19
3.1. Uitvoering financieringsbevoegdheid	19
3.2. Schuldstand	20
3.3. Schuldendienst 2018	22
3.4. Kortlopende schulden	23
4. Financieel beheer.....	24
5. Liquiditeitsoverzicht.....	30
6. Collectieve Sector.....	32
BIJLAGE: I.....	33
Tabel I: Kerncijfers financiering en schuldbeheer.....	33
Grafiek I: Vergelijking middelenrealisatie per kwartaal 2014 - 2018	33
Grafiek II: Vergelijking kostenrealisatie per kwartaal 2014 - 2018	33
BIJLAGE: II	34
Beleidsplan Verlaging Personeelskosten	34

1. Samenvatting

Middelen	t/m 30 Sept 2018	Begroot 2018	% Begrotings-uitputting
Directe belastingen	422,757,509	600,250,000	70.4%
Indirecte belastingen	361,771,998	517,555,500	69.9%
Retributies, leges & rechten	16,370,984	27,643,700	59.2%
Rechten, boeten & overig	33,336,196	35,415,100	94.1%
Rente	757,117	339,000	223.3%
Niet-belastingopbrengsten	77,099,831	93,723,000	82.3%
Landsbedrijven en fondsen	3,388,645	5,274,800	64.2%
Overige ontvangsten	32,729,869	50,131,300	65.3%
Totaal	948,212,149	1,330,332,400	71.3%

Kosten	t/m 30 Sept 2018	Begroot 2018	% Begrotings-uitputting
Personeel	287,036,520	382,999,400	74.9%
Werkgeversbijdragen	75,255,190	99,941,900	75.3%
Goederen en diensten	125,622,475	192,102,300	65.4%
Rente LV & VV	172,175,319	219,394,200	78.5%
Subsidies	155,956,038	221,924,500	70.3%
Overdrachten Binnenland	85,256,608	126,861,400	67.2%
Overdrachten Buitenland	9,901,270	19,794,200	50.0%
Bijdragen en afschrijvingen	119,202,005	161,563,300	73.8%
Totaal	1,030,405,425	1,424,581,200	72.3%

Exploitatieresultaat	(82,193,276)	(94,248,800)	87.2%
----------------------	--------------	--------------	-------

Kapitaal ontvangsten	t/m 30 Sept 2018	Begroot 2018	% Begrotings-uitputting
Verkoop onr. goederen en grond	611,325	-	
Kapitaalontvangsten	-	-	
Lokale Kredietaflossing	4,023,889	6,317,000	63.7%
Reserves	-	-	
Vrijgekomen afschrijvingen	20,202,975	26,937,300	75.0%
Totaal	24,838,189	33,254,300	74.7%

Kapitaal uitgaven	t/m 30 Sept 2018	Begroot 2018	% Begrotings-uitputting
Investerings	16,637,746	51,218,000	32.5%
Vermogensoverdrachten	2,529,613	5,690,000	44.5%
Lokale kredietverlening	17,924,882	32,000,000	56.0%
Totaal	37,092,241	88,908,000	41.7%

Netto resultaat kapitaaldienst	(12,254,052)	(55,653,700)	22.0%
--------------------------------	--------------	--------------	-------

Financieringsbehoefte	(237,510,150)	(487,064,500)	48.8%
-----------------------	---------------	---------------	-------

Herfinanciering aflossingen	143,062,822	337,162,000	42.4%
-----------------------------	-------------	-------------	-------

Financieringstekort	(94,447,328)	(149,902,500)	63.0%
---------------------	--------------	---------------	-------

Berekening tekortnorm		
Tekort t.o.v. BBP conform begroting '18 Afl.	-1.89%	-3.00%
5.004,4 mln		

Collectieve Sector

Exploitatieresultaat Land Aruba	(82,193,276)	(94,248,800)	87.2%
---------------------------------	--------------	--------------	-------

Exploitatieresultaat Collectieve Sector	(64,474,538)
---	--------------

Financieringstekort Collectieve Sector	(76,728,590)	-	-1.5%
--	--------------	---	-------

Puntsgewijze toelichting 30 september 2018:

- Totale middelen Afl. 948,2 miljoen (realisatie 71,3%)
- Totale kosten Afl. 1.030,4 miljoen (realisatie 72,3%)
- Opbrengst intensivering invorderingsacties DIMP per 30 september 2018, Afl. 29,6 miljoen (begroot op 73,5 miljoen):
 - Loonbelasting Afl. 6,5 miljoen
 - Winstbelasting Afl. 13,7 miljoen
 - Grondbelasting Afl. 7,3 miljoen
 - BBO Afl. 2,1 miljoen
- Onderverdeling winstbelasting per 30 september 2018, Afl. 120,9 miljoen:
 - Winstbelasting Afl. 14,7 miljoen
 - VAS Afl. 106,2 miljoen
- Negatieve exploitatieresultaat van Afl. 82,2 miljoen (realisatie 87,2%)
- Kapitaalontvangsten Afl. 24,8 miljoen (realisatie 74,7%)
- Kapitaaluitgaven Afl. 37,1 miljoen (realisatie 41,7%)
- Negatief nettoresultaat op de kapitaaldienst van Afl. 12,3 miljoen (realisatie 22,0%)
- Financieringsbehoefte Afl. 237,5 miljoen (realisatie 48,8%)
- Herfinanciering van aflossingen Afl. 143,1 miljoen (realisatie 42,4%)
- Financieringstekort Afl. 94,4 miljoen (realisatie 63,0%)
- Vastgestelde financieringsbehoefte 2018 Afl. 237,5 miljoen
- Schuldstand inclusief latente schulden Afl. 4.402,2 miljoen, waarvan aandeel leningen Afl. 4.287,5 miljoen
- Kortlopende schulden Afl. 114,71 miljoen
- Liquiditeit:
 - Ontvangsten Afl. 103,7 miljoen
 - Uitgaven Afl. 104,0 miljoen
- Nominale BBP-prognose 2018 (conform begroting 2018): Afl. 5.004,4 miljoen
- Nominale BBP-prognose 2018 conform *economic outlook* van de Centrale Bank gepubliceerd op 25 april 2018: Afl. 4.903,3 miljoen
- Berekende tekortnorm Collectieve Sector per 30 september 2018: -1,5%
- Nominale economische groeiveronderstelling begroting 2018: 1%

2. Realisatie begroting 2018

2.1. Realisatie exploitatierekening

Tabel 2.1 presenteert het voorlopige exploitatiesaldo van het Land Aruba per einde van het derde kwartaal 2018. Het Land heeft over deze periode Afl. 948,2 miljoen aan ontvangsten geboekt, waarvan Afl. 784,5 miljoen aan belastingopbrengsten (82,7% van de totale middelen). De directe en indirecte belastingen leveren samen een begrotingsrealisatie van 70,2%. De overige middelensoorten brachten samen Afl. 163,7 miljoen in 's Landskas (gelijk aan 17,3% van de totale middelen). De totale kosten over het derde kwartaal bedroegen ruim Afl. 1.030,4 miljoen wat gelijk is aan 72,3% van de begroting. De personeelskosten (salarissen inclusief werkgeversbijdragen) vormen samen het grootste aandeel in de kosten ten bedrage van Afl. 362,3 miljoen (35,2% van de totale kosten). De twee na grootste kostenpost zijn de rentelasten Afl. 172,2 miljoen (16,7% van de totale kosten) die per ultimo september 2018 ten opzichte van de begroting voor 78,5% is gerealiseerd. De uitgaven gerelateerd aan subsidieverstrekingen bedroegen Afl. 156,0 miljoen (15,1% van de totale kosten) met een realisatie van 70,3%. De kostensoort goederen en diensten heeft een aandeel van 12,2% in de totale kosten en zijn per einde derde kwartaal voor 65,4% gerealiseerd. Normaliter wordt in de maand oktober de verplichtingenadministratie ten aanzien van de kosten, gesloten. Dit jaar is gezien de lage realisatie, dit nog niet het geval geweest. Per saldo bedraagt het exploitatietekort aan het einde van het derde kwartaal Afl. 82,2 miljoen, wat 87,2% is van het verwachte tekort voor 2018 vergeleken met 201,4% over dezelfde periode vorig jaar.

Tabel 2.1: Exploitatieresultaat per 30 september 2018

<i>Middelen</i>	<i>t/m 30 Sept 2018</i>	<i>Begroot 2018</i>	<i>% Begrotings-uitputting</i>
<i>Directe belastingen</i>	422.757.509	600.250.000	70,4%
<i>Indirecte belastingen</i>	361.771.998	517.555.500	69,9%
<i>Retributies,leges & rechten</i>	16.370.984	27.643.700	59,2%
<i>Rechten, boeten & overig</i>	33.336.196	35.415.100	94,1%
<i>Rente</i>	757.117	339.000	223,3%
<i>Niet-belastingopbrengsten</i>	77.099.831	93.723.000	82,3%
<i>Landsbedrijven en fondsen</i>	3.388.645	5.274.800	64,2%
<i>Overige ontvangsten</i>	32.729.869	50.131.300	65,3%
	948.212.149	1.330.332.400	71,3%

<i>Kosten</i>	<i>t/m 30 Sept 2018</i>	<i>Begroot 2018</i>	<i>% Begrotings-uitputting</i>
<i>Personeel</i>	287.036.520	382.999.400	74,9%
<i>Werkgeversbijdragen</i>	75.255.190	99.941.900	75,3%
<i>Goederen en diensten</i>	125.622.475	192.102.300	65,4%
<i>Rente LV & VV</i>	172.175.319	219.394.200	78,5%
<i>Subsidies</i>	155.956.038	221.924.500	70,3%
<i>Overdrachten Binnenland</i>	85.256.608	126.861.400	67,2%
<i>Overdrachten Buitenland</i>	9.901.270	19.794.200	50,0%
<i>Bijdragen en afschrijvingen</i>	119.202.005	161.563.300	73,8%
	1.030.405.425	1.424.581.200	72,3%

Exploitatieresultaat	(82.193.276)	(94.248.800)	87,2%
-----------------------------	---------------------	---------------------	--------------

Bron: Directie Financiën

2.1.1 Middelen per 30 september 2018

In deze paragraaf worden drie tabellen gepresenteerd. Tabel 2.2 presenteert de realisatie per middelencategorie per einde van het derde kwartaal van het lopende dienstjaar, met daarnaast de vergelijkende cijfers van het voorafgaande dienstjaar. Tabel 2.2.1 geeft een uitsplitsing van de Directie belastingen en Tabel 2.2.2 is een weergave van een verdere uitsplitsing van de indirecte belastingen. Volledigheidshalve wordt hierbij opgemerkt dat, ter wille van de vergelijkbaarheid over de periodes heen, de cijfers in deze tabellen afkomstig zijn van de kwartaalrapportages van het voorafgaande dienstjaar afkomstig.

Tabel 2.2: Middelenrealisatie per 30 september 2018 in Afl.

<i>Middelen</i>	<i>t/m 30 Sept 2018</i>	<i>t/m 30 Sept 2017</i>	<i>Begroot 2018</i>	<i>% Begrotings-uitputting</i>
Directe belastingen	422.757.509	413.091.610	600.250.000	70,4%
Indirecte belastingen	361.771.998	330.868.563	517.555.500	69,9%
Retributies,leges & rechten	16.370.984	17.811.502	27.643.700	59,2%
Rechten, boeten & overig	33.336.196	24.577.884	35.415.100	94,1%
Rente	757.117	253.927	339.000	223,3%
Niet-belastingopbrengsten	77.099.831	35.929.318	93.723.000	82,3%
Landsbedrijven en fondsen	3.388.645	4.453.570	5.274.800	64,2%
Overige ontvangsten	32.729.869	36.291.262	50.131.300	65,3%
	948.212.149	863.277.636	1.330.332.400	71,3%

Bron: Directie Financiën

Onderverdeling van de directe belastingen

Tabel 2.2.1: Realisatie directe belastingen per 30 september 2018 in Afl.

<i>Omschrijving</i>	<i>t/m 30 Sept 2018</i>	<i>t/m 30 Sept 2017</i>	<i>Begroot 2018</i>	<i>% Begrotings-uitputting</i>
Loonbelasting	218.484.008	204.021.863	285.300.000	76,6%
Inkomstenbelasting	9.726.735	(442.678)	-	0,0%
Rente belastingvordering	1.369.171	5.335.939	5.000.000	27,4%
Vervolging nat. persoon	-	-	100.000	0,0%
Winstbelasting	120.899.860	131.429.227	208.000.000	58,1%
Dividenbelasting	3.326.505	3.168.663	5.000.000	66,5%
Grondbelasting	30.070.476	33.006.251	51.500.000	58,4%
Successie-/overgangsbel.	522.233	667.810	600.000	87,0%
Overdrachtsbelasting	15.379.197	12.436.733	19.000.000	80,9%
Motorrijtuigenbelasting	21.395.186	22.483.839	25.000.000	85,6%
Zegelbelasting	1.584.138	983.963	750.000	211,2%
	422.757.509	413.091.610	600.250.000	70,4%

Bron: Departamento di Impuesto

Onderverdeling van de indirecte belastingen

Tabel 2.2.2: Realisatie indirecte belastingen per 30 september 2018 in Afl.

Omschrijving	t/m 30 Sept 2018	t/m 30 Sept 2017	Begroot 2018	% Begrotings-uitputting
<i>Invoerrechten</i>	135.357.014	118.321.001	180.000.000	75,2%
<i>Accijns gedestilleerd</i>	16.295.308	16.306.783	25.200.000	64,7%
<i>Accijns sigaretten</i>	14.233.633	14.235.043	12.100.000	117,6%
<i>Accijns bier</i>	21.142.838	20.871.396	31.100.000	68,0%
<i>Accijns minerale olien</i>	48.652.751	51.687.437	74.250.000	65,5%
<i>B.B.O.</i>	79.612.232	78.163.091	150.000.000	53,1%
<i>Zegelbelastingen</i>	7.667	24.076	50.500	15,2%
<i>Dienstverlening IUD</i>	1.948.637	1.964.074	2.775.000	70,2%
<i>Vergunningen</i>	19.171.859	18.785.885	28.000.000	68,5%
<i>Milieubelasting op hotels e.a.</i>	9.992.724	9.563.101	12.800.000	78,1%
<i>Milieubel. op verhuur voertuig</i>	671.803	946.676	1.280.000	52,5%
<i>BAVP</i>	14.685.532	-	-	0,0%
	361.771.998	330.868.563	517.555.500	69,9%

Bron: Departamento di Impuesto

Hieronder volgt een nadere toelichting per middelensoort, waarbij aanvankelijk de directe en indirecte belastingen worden toegelicht en daaropvolgend de overige middelensoorten zoals in tabel 2.2 is opgenomen.

Een vergelijking van de realisatie van de middelensoorten met het derde kwartaal van het voorafgaande jaar geeft aan dat bij de meeste posten sprake is van een groei in de realisatie van de ontvangsten. De begrotingsuitputting in 2018 is dan ook beter dan die van het voorafgaande jaar.

Nadere toelichting directie belastingen

Loonbelasting

De loonbelasting ontvangsten bedragen per 30 september 2018 Afl. 218,5 miljoen (76,6% van de begroting). Ten opzichte van het derde kwartaal van het voorafgaande jaar werd Afl. 14,5 miljoen (7,1%) meer aan loonbelasting geïnd, welke wederom een resultaat is van verbeterde compliance en continuering van de invorderingsacties. Volgens de DIMP heeft de gevoerde invorderingsacties ten aanzien van dit middelensoort tot en met het derde kwartaal 2018, Afl. 6,5 miljoen opgeleverd (realisatie van 108% op de raming t.a.v. de invorderingsacties begroot op Afl. 6,0 miljoen. Echter wordt opgemerkt dat de begroting voor loonbelasting in 2018, ten opzichte van 2017, naar beneden is bijgesteld (van Afl. 309,9 miljoen in 2017 naar Afl. 285,3 miljoen in 2018).

Inkomstenbelasting

Dit middelensoort betreft het resultaat van de verwerking van de jaarlijkse IB-aangiftes en de afgewikkelde aanslagen. Dit kan in restituties of naheffing resulteren. In het derde kwartaal was het resultaat van betalingen en restituties positief ten gunste van 's Lands kas ten bedrage van Afl. 9,7 miljoen.

Rente belastingvordering

Dit middelensort betreft geïncasseerde rente op achterstallige belastingontvangsten. Dit middelensort geeft ten opzichte van de begroting 2018 een realisatie van 27,4%, maar de vergelijking met het derde kwartaal van 2017 is er sprake van een afname van Afl. 4,0 miljoen (74,3%). De opbrengsten geboekt onder deze noemer is het product van de samenwerking tussen het afpakteam, bestandsvergelijkingen van de KvK en het UOAZV, de intensivering van de samenwerking met de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (DBSB), de SVB, DIMAS en de bevordering van interne non-compliance rapportages, dat als doel heeft dat naheffingsaanslagen eerder kunnen worden opgelegd voor zowel loonbelasting, BBO en de winstbelasting.

Winstbelasting

De ontvangen winstbelasting vertoont een daling van Afl. 10,5 miljoen (8.0%) ten opzichte van het derde kwartaal van het jaar daarvoor, daar de winstbelasting in de begroting in 2018 naar beneden is bijgesteld. De realisatie ten opzichte van de begroting 2018 is gelijk aan 58% (wat gelijk is aan de begrotingsuitputting tot en met het derde kwartaal 2017). Bij nadere analyse van de winstbelasting ontvangsten moet rekening worden gehouden met de specifieke deadlines van dit belastingsoort. De eerste inlever- en betaaldatum van dit belastingsoort is wettelijk vastgesteld op 31 mei 2018. Ondernemingen kunnen hierna uitstel verzoeken tot 30 november 2018. De geïnde winstbelasting per ultimo september 2018 wordt als volgt verdeeld: Afl. 7,8 miljoen ontvangen in het eerste kwartaal (waarvan Afl. 2,0 miljoen aan winstbelasting en Afl. 5,8 miljoen uit het VAS) en Afl. 92,8 miljoen gerealiseerd in het tweede kwartaal (waarvan Afl. 3,9 miljoen aan winstbelasting en Afl. 88,9 miljoen uit het VAS). De invorderingsacties van de DIMP op gebied van winstbelasting is begroot op Afl. 55,0 miljoen waarvan per 30 september 2018 voor 25% is gerealiseerd. De realisaties van de invorderingsacties blijven achter.

Dividendbelasting

Het tweede kwartaal vertoont een groei van de geïnde dividendbelasting in vergelijking met het derde kwartaal 2017, ten bedrage van Afl. 0,2 miljoen (5,0%). Ten opzichte van de begroting 2018 is de realisatie gelijk aan 66,5%.

Grondbelasting

De ontvangsten per ultimo september 2018 bedragen Afl. 2,9 miljoen minder dan het jaar daarvoor (afname van 8,9%). De begrotingsrealisatie 2018 is gelijk aan 58,4% maar de verwachting is dat de realisatie in het najaar zal toenemen, gezien dat DIP pas in medio oktober het kohier heeft uitgebracht (i.p.v. 31 mei). De invorderingsacties ten aanzien van dit middelensort is begroot op Afl. 10,0 miljoen in 2018, waarvan per einde van het derde kwartaal Afl. 7,3 miljoen (73%) is geïnd.

Overdrachtsbelasting

De overdrachtsbelasting vertoont een bovenmatige realisatie van 80,9 % wat aangeeft dat sprake is van een groei in de verkoop van onroerende goederen. In absolute bedragen bedraagt de groei ten opzichte van het voorafgaande jaar Afl. 2,9 miljoen (23,7%).

Motorrijtuigenbelasting

Tot slot is er ten aanzien van de motorrijtuigenbelasting vergeleken met het voorgaande jaar sprake van een afname in ontvangsten ten bedrage van Afl. 1,1 miljoen (4,8%). Vergeleken met het jaar hiervoor, waar er sprake was van een bovenmatige realisatie, omdat toen de compliance was verbeterd als gevolg van de doorgevoerde wetswijziging en de

daarmee samenhangende wettelijke betalingsplicht. Dit jaar hadden de belastingbetalers tot 5 juli 2018 om hun motorrijtuigenbelasting te betalen, maar de DIMP gaf aan dat nog steeds een groot aantal A-kentekennummerhouders nog niet betaald hebben.

Nadere toelichting indirecte belastingen

Invoerrechten

De invoerrechten is de grootste middelsoort in de indirecte belastingen met een aandeel van 34,7%. Tabel 2.2.2 geeft aan dat de invoerrechten over het derde kwartaal 2018 een groei kende van Afl. 17,0 miljoen (14,4%) in vergelijking met het derde kwartaal van 2017. De begrotingsrealisatie 2018 is berekend op 75,2% waarbij vermeld wordt dat rekening moet worden gehouden dat de invoerrechten sterk onderhevig blijven aan seizoensinvloeden. Volgens de Douane, is deze groei nog te danken aan verbeterde compliance, mede als gevolg van de verzorgde cursussen aan inklaringsfunctionarissen die steeds een positief effect hebben op controles na invoer, waardoor de inkeringen steeds meer conform de vigerende richtlijnen en tarieven worden gedaan. Verder is het gebruikelijk dat de realisatie van de invoerrechten in het tweede halfjaar hoger zijn dan in het eerste halfjaar, waardoor aannemelijk is dat de begroting wordt behaald.

Accijnzen

De accijnzen vormen samen 27,7% van de totale ontvangsten in de indirecte belastingen (accijnzen begroot op Afl. 142,7 miljoen met een realisatie per 30 september 2018 van Afl. 100,3 miljoen, gelijk aan 70,3%). Met uitzondering van de accijns op bier die met Afl. 0,3 miljoen (1,3%) is toegenomen vergeleken met het voorafgaande jaar, laten alle andere accijnssoorten kleine afnames zien, maar samen gelijk aan Afl. 3,0 miljoen waarvan het overgrote deel van dit bedrag te wijten is aan de afname van accijns op minerale oliën. De ontvangsten van accijns op sigaretten vertoont in het algemeen een wisselend verloop, omdat de zegels op onregelmatige tijdstippen worden aangekocht. Zoals bekend, kunnen importeurs grote voorraden aanhouden waardoor meteen een stijging in de ontvangsten is aan te merken. Na drie kwartalen is 117,6% gerealiseerd.

Verwacht wordt dat in het laatste kwartaal de ontvangsten in accijnzen mogelijk gaans toenemen gezien dat de douane voornemens is om controle voor accijnzen op gedestilleerd, bier en minerale oliën intensiever te gaan uitvoeren.

Belasting op bedrijfsomzetten B.B.O. (inclusief B.A.V.P)

In de vastgestelde begroting 2018 zijn de verwachte middelen uit hoofde van de verhoging van het tarief onder de BBO opgenomen. In de centrale administratie van het Land werd echter voor de BAVP een aparte middelsoort gecreëerd om inzichtelijk te maken hoeveel als gevolg van deze tariefverhoging wordt geïncasseerd.

Dit middelsoort (inclusief BAVP) telt voor 26,1% in de totale ontvangsten van de indirecte belastingen. Vergeleken met het derde kwartaal van het voorafgaande jaar is dit middelsoort toegenomen met Afl. 16,1 miljoen (20,6%). De begrotingsrealisatie per 30 september 2018 is berekend op 63% wat in beginsel niet een realistisch beeld geeft van dit ontvangstenverloop omdat onlangs (per 1 juli 2018) het tarief met 2,5% (onder de noemer BAVP) verhoogd is en dat in het derde kwartaal, maar voor twee maanden (juli en augustus) tegen een hoger tarief werd geïncasseerd. Om inzicht te geven van het positieve effect van de BAVP op de staatskas is er vergeleken met het tweede kwartaal van dit jaar een groei in dit middelsoort (inclusief BAVP) waar te nemen van 71,6% (Afl. 39,3 miljoen). Verder gaf de DIMP aan dat de gevoerde invorderingsacties ten aanzien van de BBO tot en met het derde kwartaal 2018, Afl. 2,1 miljoen heeft opgeleverd (realisatie van 84% op een begroot invorderingstraject van Afl. 2,5 miljoen).

De overige indirecte belastingsoorten leverden samen Afl. 31,8 miljoen op (een aandeel van 8,8% in de totale indirecte belastingopbrengsten) en een begrotingsrealisatie per 30 september 2018 van 70,8%. Ten opzichte van het derde kwartaal van 2017 is er sprake van toename van Afl. 0,5 miljoen (1,6%). Het grootste bedrag in deze categorie betreft de opbrengsten uit casinovergunningen ten bedrage van Afl. 19,2 miljoen met een realisatie van 68,5%, en de ontvangsten uit hoofde van de milieubelasting op hotels ten bedrage van Afl. 10,0 miljoen met een realisatie van 78,1%. De opbrengsten uit dienstverlening bedragen tot en met het derde kwartaal Afl. 1,9 miljoen met een realisatie van 70,2% van de begroting.

Hieronder volgt een specificatie van een aantal middelensorten dat reeds in tabel 2.2. zijn gepresenteerd (samen totaal Afl. 163,7 miljoen aan ontvangsten of 17,3% van de totale middelen). Deze middelensorten zijn chronologisch na de indirecte belastingen in de tabel opgenomen.

Nadere toelichting overige belastingen opgenomen in tabel 2.2

Retributies, leges & rechten

Totaal is onder dit middelensort Afl. 16,4 miljoen ontvangen (realisatie van 59,2% van de begroting). Het grootste bedrag betreft ontvangsten uit hoofde van retributies en leges afkomstig van Waarborgsommen (Afl. 4,9 miljoen), Censo (Afl. 3,1 miljoen), Veterinaire Dienst (Afl. 3,1 miljoen), Dienst Technische Inspectie (Afl. 1,4 miljoen). Vergeleken met het derde kwartaal van het voorafgaande jaar is er sprake van een daling van Afl. 1,4 miljoen (8,1%).

Rechten, boeten & overig

Dit middelensort geeft een realisatie van Afl. 33,3 miljoen weer, oftewel 94,1% van de begroting. Vergeleken met de ontvangsten in het derde kwartaal van het voorafgaande jaar is er sprake van een toename van Afl. 8,8 miljoen (35,6%). Het grootste bedrag geboekt onder dit middelensort (Afl. 19,5 miljoen) betreft ontvangsten van verschillende diensten, waarvan de grootste afkomstig zijn uit ontvangsten van Dienst Telecommunicatie Zaken Afl. 10,3 miljoen, Directie Scheepvaart Afl. 2,5 miljoen en vooruit ontvangen 'concession fee' van AAA N.V. ten bedrage van Afl. 5,0 miljoen.

Verder wordt onder dit middelensort ook ontvangsten uit verleende dienstverlening aan derden geboekt. Tot en met september 2018 werd hieraan Afl. 5,8 miljoen ontvangen, terwijl onder het middelensort 'bijdragen in kosten' Afl. 3,9 miljoen aan ontvangsten zijn geboekt. Aan opgelegde boeten en incidentele middelen zijn in totaal ook Afl. 3,4 miljoen geïncasseerd.

Niet-belastingopbrengsten

De realisatie van dit middelensort bedraagt per ultimo september 2018 Afl. 77,1 miljoen, gelijk aan een realisatie van 82,3% van de begroting. De grootste ontvangsten geboekt onder deze categorie zijn de uitkeringen van deelnemingen ten bedrage van Afl. 58,5 miljoen bestaande uit Afl. 12,4 miljoen van ATA, Afl. 4,5 miljoen van AAA, Afl. 8,8 miljoen van de Centrale Bank van Aruba, Afl. 9,0 miljoen van Setar, Afl. 10,0 miljoen van Utilities en Afl. 13,7 miljoen van RdA. Verder zijn aan overdrachten van het Rijk (Afl. 7,3 miljoen) geboekt, erfpachtrechten (Afl. 6,0 miljoen) en toeristenheffing (Afl. 4,5 miljoen). Een vergelijking met het derde kwartaal 2017 laat een forse toename zien van Afl. 41,2 miljoen (115%).

Landsbedrijven en fondsen

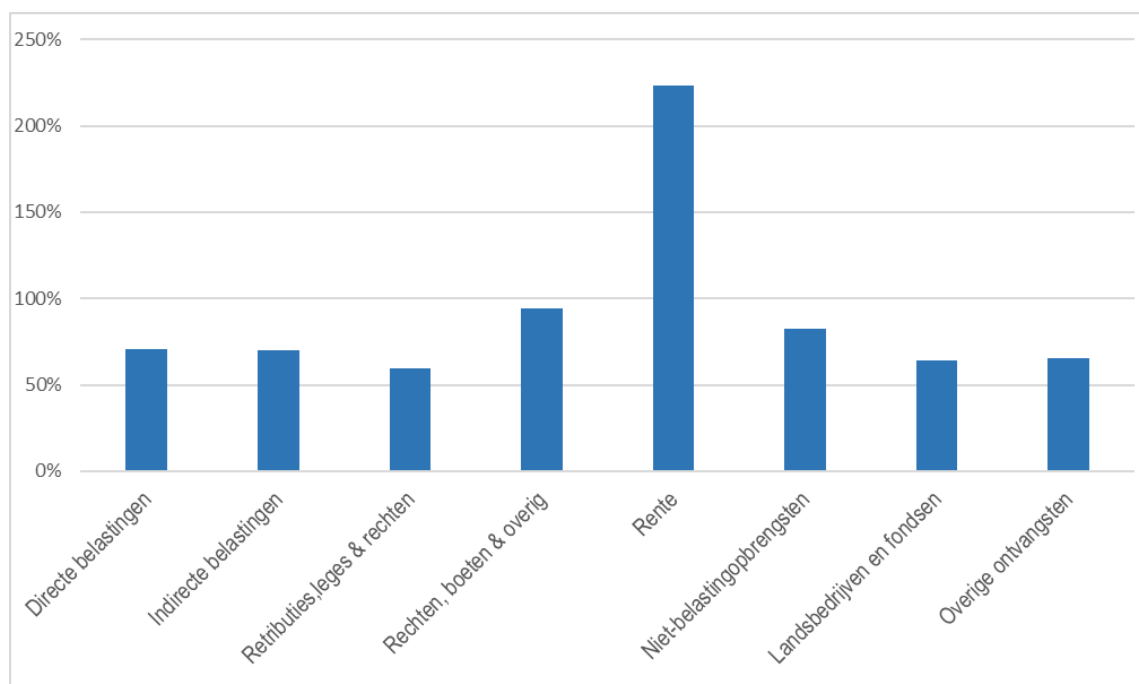
De realisatie van de middelen bij de landsbedrijven en fondsen bedraagt tot en met 30 september 2018 Afl. 3,4 miljoen, gerealiseerd voor 64,2% ten opzichte van de begroting 2018. Deze ontvangsten hebben voornamelijk te maken met interne verrekeningen en doorbelastingen tussen de overheidsdiensten. Een vergelijking met 2017 over dezelfde periode geeft een afname van Afl. 1,1 miljoen (23,9%).

Overige

De overige ontvangsten bedroegen aan het einde van het derde kwartaal Afl. 32,7 miljoen, gerealiseerd voor 65,3% ten opzichte van de begroting. Dit bedrag is voornamelijk toe te schrijven aan ontvangen deviezenprovisie. Vergeleken met 2017 over dezelfde periode is er sprake van een daling in de ontvangsten van Afl. 3,6 miljoen (9,8%).

Samenvattend zijn alle middelensoorten in onderstaande grafiek opgenomen (uitgedrukt in procenten).

Grafiek 2.1: Middelenrealisatie per 30 september 2018 uitgedrukt in procenten:

Bron: Directie Financiën

2.1.2 Kosten per 30 september 2018

De totale kosten tot en met 30 september 2018 bedragen Afl. 1.030,4 miljoen, gelijk aan een begrotingsuitputting van 72,3%. Tabel 2.3 geeft per hoofdkostensoort de gerealiseerde kosten met de vergelijkende cijfers uit dezelfde periode van het voorafgaande jaar.

Tabel 2.3: Kostenrealisatie per 30 september 2018 in Afl.

Kosten	t/m 30 Sept 2018	t/m 30 Sept 2017	Begroot 2018	% Begrotings-uitputting
Personeel	287.036.520	285.900.936	382.999.400	74,9%
Werkgeversbijdragen	75.255.190	73.822.063	99.941.900	75,3%
Goederen en diensten	125.622.475	122.019.185	192.102.300	65,4%
Rente LV & VV	172.175.319	169.666.360	219.394.200	78,5%
Subsidies	155.956.038	148.873.301	221.924.500	70,3%
Overdrachten Binnenland	85.256.608	83.277.665	126.861.400	67,2%
Overdrachten Buitenland	9.901.270	14.821.020	19.794.200	50,0%
Bijdragen en afschrijvingen	119.202.005	136.251.418	161.563.300	73,8%
	1.030.405.425	1.034.631.948	1.424.581.200	72,3%
Exploitatieresultaat	(82.193.276)	(171.354.312)	(94.248.800)	87,2%

Bron: Directie Financiën; vergelijkende cijfers afkomstig uit URK-3 2017.

Personeel

De personeelskosten, inclusief overwerkvergoedingen, bedragen per ultimo september 2018 Afl. 287,0 miljoen (74,9% van de begroting). Een vergelijking met het derde kwartaal 2017 laat een lichte nominale stijging in personeelskosten zien van Afl. 1,1 miljoen (0,4%). De redenen hiertoe liggen ten dele aan de financiële afwikkeling met arbeidscontractanten. Voor wat betreft de procentuele begrotingsuitputting ligt dit kwartaal 2,5 procentpunten lager dan vorig jaar, hetgeen een indicatie is van een verhoogde beheersing in de daaraan gerelateerde processen. Desalniettemin levert de uitvoering van het Beleidsplan Verlaging Personeelskosten (BVP) tot nu toe teleurstellende resultaten met als gevolg dat bij begrotingswijziging aanpassingen in de ramingen noodzakelijk zullen zijn. Deze zijn in de Najaarsnota en in de begrotingswijzigingen opgenomen. Bijlage II presenteert die aan dit document is bijgevoegd, de resultaten van de uitvoering van het BVP.

Tabel 2.4 is opgenomen om de personeelskosten in relatie te kunnen brengen met het aantal voltijds equivalente formatieplaatsen (Fulltime Equivalent of FTE's). Deze tabel verschaft per kwartaal inzicht in het verloop van het aantal FTE's.

Departamento di Recurso Humano (DRH) geeft aan, dat het aantal FTE's aan het einde van het derde kwartaal 2018 per saldo met 23 is afgenomen ten opzichte van het tweede kwartaal 2018. De reden hiertoe is dat diverse arbeidsovereenkomsten bij de overheidsdiensten van rechtswege zijn verlopen en niet door het huidige kabinet zijn verlengd. Dit heeft ertoe geleid dat voor het vierde achtereenvolgende kwartaal het totaal aantal FTE's is afgenomen. Deze afnemende trend sluit in beginsel met de beleidsdoelstellingen zoals in de FEM en het BVP staan opgenomen. Toch dient vermeld te worden dat, ondanks deze afname de BVP-resultaten nog niet conform de verwachtingen zijn, voor wat betreft de structurele

verlaging van de personeelskosten. In de komende periode zal hieraan nog de nodige aandacht worden gegeven. Bij twee ministeries zijn toenames geconstateerd; bij *Directie Arbeid & Onderzoek* en *Departamento Progreso Laboral* werd een aantal mensen ter versterking, in dienst genomen (ministerie SZA). Verder is er sprake van een toename door een kleine, maar nieuwe lichte van politieagenten (ministerie JVI). Verder wordt nog gewacht op het rechterlijke vonnis ten aanzien van twee arbeidscontracten.

Tabel 2.4: Ontwikkeling personeelsaantallen in FTE's

Ministerie	2017 K4	2018 K1	2018 K2	2018 K3
Ministerie AIOIE		450	447	445
Ministerie FEZC		784	774	770
Ministerie JVI		1508	1.493	1.497
Ministerie OWDO		226	227	222
Ministerie ROIM		187	186	185
Ministerie SZA		223	239	241
Ministerie TVS		312	325	315
Ministerie TCPC		191	184	177
Totaal	3907	3881	3.875	3.852
Onderwijspersoneel	919	920	919	910
Kustwachtpersoneel	43	46	46	44

Bron: *Departamento Recurso Humano*

Werkgeversbijdragen

De werkgeversbijdragen bedragen per 30 september 2018 Afl. 75,3 miljoen (gelijk aan een begrotingsuitputting van 75,3%) en in vergelijking met het derde kwartaal 2017, Afl. 1,4 miljoen (1,9%) meer.

Goederen en Diensten

Goederen en diensten zijn tot nu toe gerealiseerd met Afl. 125,6 miljoen (65,4% van de begroting), hetgeen Afl. 3,6 miljoen (3,0%) meer is dan vorig jaar. De uitputting van dit kostensoort is wederom beneden de uitputting van 75% gebleven hoewel in het derde kwartaal normaliter, vooral door scholen, meer wordt ingekocht.

Rente

De totale rentelasten bedragen per ultimo september 2018 Afl. 172,2 miljoen, welke ten opzichte van het derde kwartaal van 2017 Afl. 2,5 miljoen (1,5%) meer is. De uitputting van de begroting 2018 is berekend op 78,5%. De onderverdeling van deze kostenpost is als volgt: rente obligatielening LV Afl. 65,1 miljoen, rente op geldleningen VV Afl. 78,6 miljoen, rente op geldleningen LV Afl. 27,9 miljoen en rente op schatkistpromessen Afl. 0,5 miljoen.

Subsidies

De subsidies bedragen Afl. 156,0 miljoen, wat Afl. 7,1 miljoen meer is (4,8%) dan het derde kwartaal van vorig jaar. De begrotingsrealisatie is berekend op 70,3%. Noemenswaardige bedragen onder deze categorie zijn: subsidie aan instellingen

niet zijnde onderwijs Afl. 40,8 miljoen, exploitatiesubsidie onderwijs Afl. 9,4 miljoen, salarissubsidie onderwijs Afl. 95,0 miljoen, projectsubsidie Afl. 5,2 miljoen en de bijdrage aan Arubus NV ten bedrage van Afl. 5,5 miljoen

Overdrachten binnenland

De overdrachten bedragen per 30 september 2018 Afl. 85,3 miljoen (Afl. 2,0 miljoen meer dan vorig jaar). Ten opzichte van de vastgestelde begroting is de realisatie 67,2%. Onder deze categorie worden de volgende uitgaven geboekt: huursubsidie (via FCCA) Afl. 4,6 miljoen, duurtetoeslag pensioenen Afl. 30,2 miljoen, overige pensioenen Afl. 3,4 miljoen, onderstand Afl. 18,7 miljoen, reparatie toeslag Afl. 27,7 miljoen en overige gezinnen Afl. 0,6 miljoen.

Overdrachten buitenland

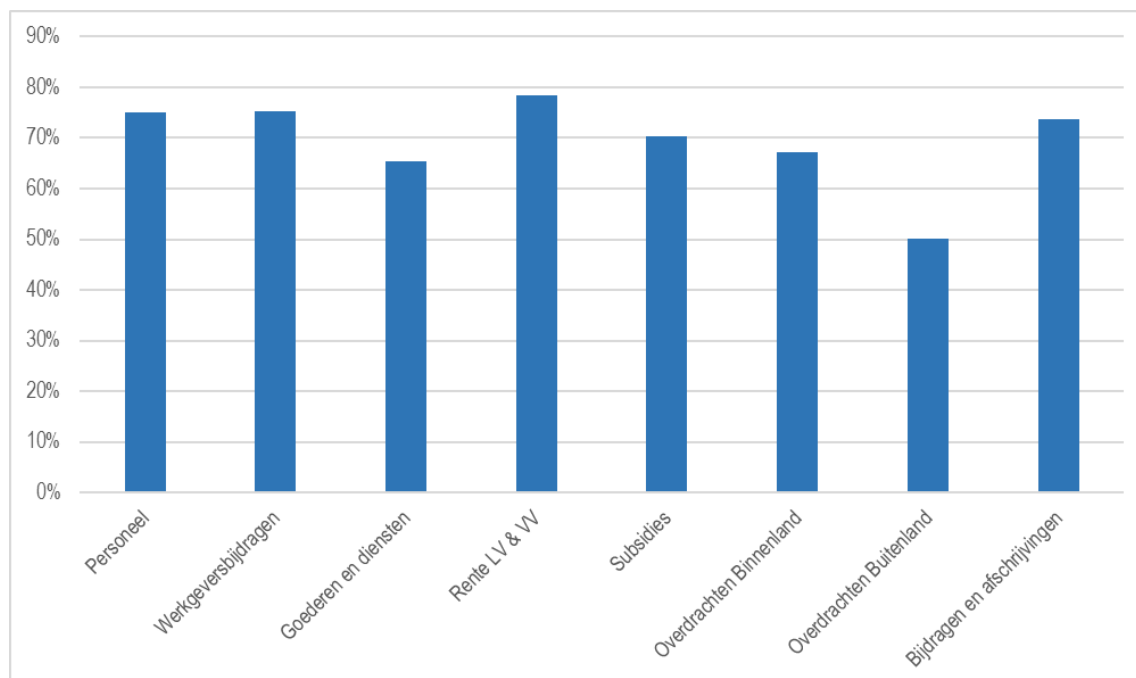
De voorlopige gerealiseerde overdrachten buitenland bedragen tot en met het derde kwartaal Afl. 9,9 miljoen wat Afl. 4,9 miljoen lager is dan vorig jaar (33,2%). De begrotingsuitputting is berekend op 50,0% en heeft in dit geval voornamelijk te maken met overdrachten aan het Gemeenschappelijke Hof van Justitie.

Bijdragen en afschrijvingen

De bijdragen en afschrijvingen bedragen Afl. 119,2 miljoen wat Afl. 17,0 miljoen (12,5%) minder is dan de realisatie in het derde kwartaal van 2017. De begrotingsuitputting is gelijk aan 73,8% van de begroting. Onder deze categorie geboekte uitgaven zijn de Landsbijdrage uitgekeerd aan de AZV Afl. 22,2 miljoen, uitkering aan Landsbedrijven Afl. 48,8 miljoen, zorg gerelateerde kosten Afl. 18,6 miljoen, afschrijvingen Afl. 20,2 miljoen, beschikbaar gestelde fondsen voor infrastructuur Afl. 6,4 miljoen en verrekeningen & bijdragen ten bedrage van Afl. 2,1 miljoen.

Samenvattend is een grafische weergave van de hierboven toegelichte kostenrealisatie, uitgedrukt in procenten van de vastgestelde begroting 2018 opgenomen.

Grafiek 2.2: Kostenrealisatie per 30 september 2018 in procenten

Bron: Directie Financiën

2.2. Realisatie kapitaalrekening

De ontvangsten op de kapitaaldienst tot en met 30 september 2018 bedragen Afl. 24,8 miljoen, wat Afl. 12,2 miljoen (32,9%) minder is vergeleken met het derde kwartaal van 2017. In 2018 werd geen ontvangsten uit hoofde van verkoop van onroerende goederen van het Land begroot. Per ultimo 3de kwartaal werd wel Afl. 0,6 miljoen aan ontvangsten geboekt door verkoop van een eigendom van het Land in Sero Colorado, te San Nicolas. De begrotingsrealisatie is gelijk aan 74,7%. De totale kapitaaluitgaven bedragen tot en met september 2018 Afl. 37,1 miljoen wat Afl. 9,2 miljoen (32,8%) meer is dan het derde kwartaal van het jaar 2017. De realisatie ten opzichte van de begroting is gelijk aan 41,7%. De kapitaaldienst boekt aan het einde van het derde kwartaal een negatief nettoresultaat van Afl. 12,3 miljoen.

Tabel 2.5: Kapitaalrekening per 30 september 2018 in Afl.

Kapitaal Ontvangsten	t/m 30 Sept 2018	t/m 30 Sept 2017	Begroot 2018	% Begrotings-uitputting
Verkoop onr. goederen en grond	611.325	9.670.592	-	
Kapitaalontvangsten	-	-	-	
Lokale Kredietaflossing	4.023.889	3.167.051	6.317.000	63,7%
Schenking binnenland	-	-	-	-
Schenking buitenland	-	-	-	-
Vrijgekomen afschrijvingen	20.202.975	24.190.875	26.937.300	75,0%
Reserves	-	-	-	-
	24.838.189	37.028.518	33.254.300	74,7%

Kapitaal uitgaven	t/m 30 Sept 2018	t/m 30 Sept 2017	Begroot 2018	% Begrotings-uitputting
Investerings	16.637.746	2.709.911	51.218.000	32,5%
Vermogensoverdrachten	2.529.613	4.800.000	5.690.000	44,5%
Lokale kredietverlening	17.924.882	20.418.918	32.000.000	56,0%
	37.092.241	27.928.829	88.908.000	41,7%

Netto resultaat kapitaaldienst	(12.254.052)	9.099.689	(55.653.700)	22,0%
---------------------------------------	---------------------	------------------	---------------------	--------------

Bron: Directie Financiën

2.2.1 Korte toelichting op de kapitaaldienst per 30 september 2018

Lokale kredietaflossing

De lokale krediet aflossing bestaat uit ontvangsten uit studieleningen Afl. 3,2 miljoen en Afl. 0,8 miljoen aflossing van een aan APA verstrekte lening. Ten opzichte van de vorig jaar in dezelfde periode behaalde resultaten is dit een verbetering van 27,1% hetgeen te danken is aan de verbetering in de invorderingsresultaten bij studieleningen.

Vrijgekomen afschrijvingen

De realisatie van de afschrijvingskosten zijn voorlopig geschat naar rato van de begroting 2018 en zijn tot en met september 2018 gerealiseerd voor 75% ten bedrage van Afl. 20,2 miljoen. De afschrijvingskosten in de exploitatierekening leiden niet tot uitgaven en worden in de vorm van een vrijval in de kapitaalontvangsten gecompenseerd.

Investeringsen

Aan het einde van het derde kwartaal bedraagt de realisatie van de investeringen Afl. Afl. 16,6 miljoen, een realisatie van 32.5%. De verwachting is wel dat de realisatie in het 4de kwartaal groter zal zijn, omdat normaliter verplichtingen ten aanzien van investeringen tot 31 december 2018 kunnen worden gedaan.

Vermogensoverdrachten

De kapitaaloverdracht betreft een overdracht aan Post Aruba N.V. en bedraagt per einde van het derde kwartaal Afl. 2,5 miljoen. De begrotingsrealisatie is berekend op 44,5%. Vergeleken met het derde kwartaal van 2017 zijn de vermogensoverdrachten Afl. 2,3 miljoen (47,3%) minder.

Lokale kredietverlening

Tot aan het einde van het derde kwartaal 2018 bedraagt de verleende lokale kredieten Afl. 17,9 miljoen (studieleningen), wat Afl. 2,5 miljoen (12,2%) minder is dan vorig jaar. De begrotingsrealisatie is berekend op 56,0%.

3. Financiering en schuldbeleer

3.1. Uitvoering financieringsbevoegdheid

Voor de financieringsbehoefte van Aruba voor dienstjaar 2018 dient conform planning en bijbehorende machtiging totaal Afl. 487 miljoen aan leningen te worden uitgeschreven. Deze middelen zijn bedoeld voor het aflossen van reeds bestaande leningen (ca. Afl. 337,1 miljoen) alsmede voor de financiering van het tekort 2018 (ca. Afl. 149,9 miljoen).

Het tekort wordt volledig op de binnenlandse markt gefinancierd. Daartoe is op 15 juni een binnenlandse staatsobligatie met een hoofdsom van Afl. 100,0 miljoen uitgeschreven. Het resterende bedrag wordt in het laatste kwartaal middels staatsobligaties gefinancierd.

De machtiging voor het aangaan van een buitenlandse lening van ca. Afl. 337,1 miljoen ter aflossing van de in dit jaar vervallende hoofdsommen is reeds in december vorig jaar door de Staten van Aruba toegekend (AB 2017 no.78). De Rijksministerraad heeft op 13 april jl. in het kader van artikel 29 van het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden ingestemd met een verzoek van Aruba om de herfinanciering van 2018 op de buitenlandse markt te arrangeren. Deze buitenlandse lening zou in eerste instantie in de tweede kwartaal had moeten worden afgerond maar de uitgifte werd tijdelijk uitgesteld als respons op sterke schommelingen op de Amerikaanse financiële markt. Het financieringsplan voor 2018 werd in dit kader rap aangepast waardoor de uitgifte van de binnenlandse staatsobligatie van Afl. 100,0 miljoen werd vervroegd.

De vooruitzichten en de stemming op de financiële markten bleef echter bedrukt. In augustus werd besloten om de buitenlandse lening niet langer uit te stellen. In samenwerking met de Credit Suisse en CIBC/First Caribbean, heeft men een buitenlandse lening geplaatst voor Afl. 225,0 miljoen (USD 125,0 miljoen), met vervaldatum 2029 en een coupon van 6.5% p.a. Het resterende bedrag van de buitenlandse lening 2018 wordt in het laatste kwartaal van dit jaar gefinancierd.

Het bedrag opgenomen in artikel 4 van de Landsverordening Schatkistpapier (AB 1987 no.3) is middels Landsverordening van 22 december 2017 met Afl. 130,0 miljoen verhoogd naar Afl. 195,0 miljoen. Hiervan is in februari Afl. 80,0 miljoen aan schatkistpromessen uitgegeven t.b.v. aflossingen in het eerste kwartaal, zulks in afwachting op de financiering van de aflossingen. Met de buitenlandse lening van augustus zijn de aflossingen 2018 grotendeels gefinancierd. De schatkistpromessen van Afl. 80,0 miljoen werd aldus medio augustus omgezet in een schatkistpromessen van Afl. 40,0 miljoen. Conform planning kan de nog in omloop zijnde promessen van Afl. 40,0 miljoen per 30 november a.s. worden afgelost.

Tabel 3.1: Leen-programma 2018

Planning aflossingen onderverdeeld naar binnen en buitenland

	K1	K2	K3	K4	Totaal
Binnenland	65,56	66,71	1,63	92,57	226,47
Buitenland	8,89	0,25	0,07	101,50	110,72
Totale aflossingen	74,45	66,96	1,70	194,07	337,19

Planning rente onderverdeeld naar binnen en buitenland

	K1	K2	K3	K4	Totaal
Binnenland	21,04	46,93	25,28	36,02	129,28
Buitenland	33,60	11,50	33,20	11,98	90,28
Totale rente	54,64	58,44	58,47	48,01	219,55

Bron: Directie Financiën

3.2. Schuldstand

Om het schuldbeheer meer inzichtelijk te maken wordt onderscheid gemaakt tussen de leningen, de kortlopende schulden (doorgaans Unmet Financing Requirement of UFR) en de latente schulden. Als gevolg van de nieuwe buitenlandse lening van Afl. 225,0 miljoen en een totaal van Afl. 41,8 miljoen aan aflossingen is de stand van de leningen in dit kwartaal per saldo met Afl. 183,1 miljoen toegenomen naar Afl. 4.287,5 miljoen. Deze toename wordt in het vierde kwartaal voor een goed deel weggewerkt met ca Afl. 194,1 miljoen aan aflossingen.

De schuldpositie is met ca Afl. 194,4 miljoen toegenomen naar Afl. 4.402,2 miljoen. Naast de toename bij de leningen zijn ook de kortlopende schulden toegenomen, met Afl. 11,2 miljoen, naar een stand van Afl. 114,7 miljoen. Dit is nog altijd lager dan het gemiddelde over 2016 en 2017, resp. Afl. 127,0 miljoen en Afl. 134,0 miljoen.

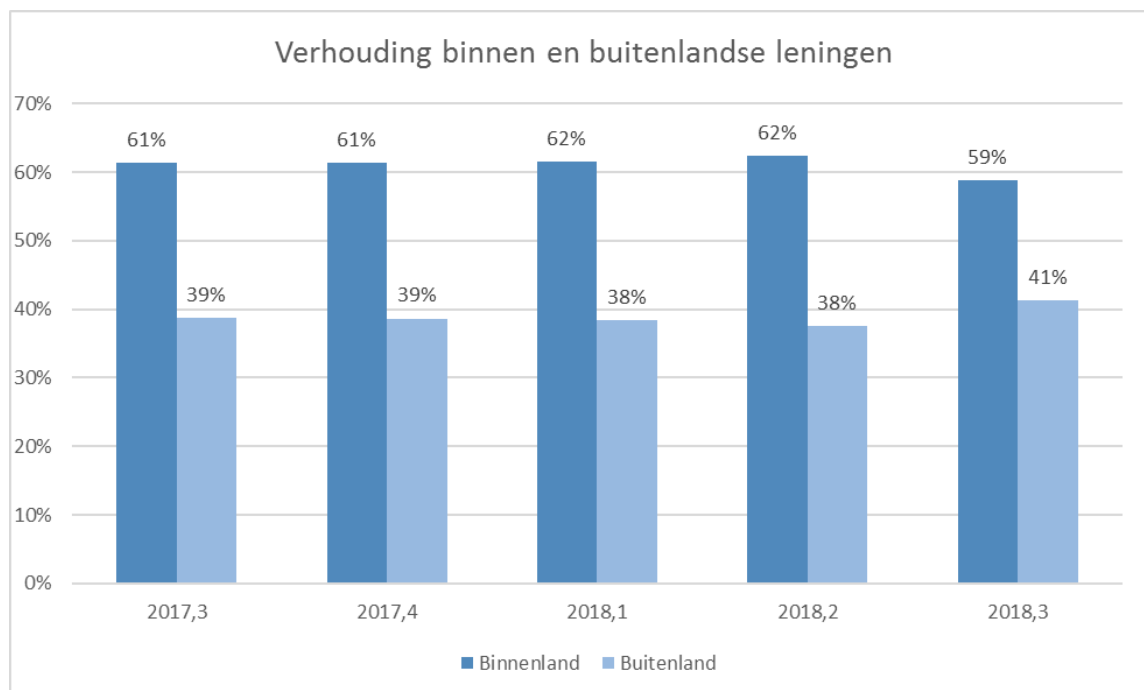
De leningen zijn ingedeeld overeenkomstig de comptabele richtlijnen zodat ook de aansluiting met 's Lands begrotingen en de jaarrekeningen mogelijk is. Hierbij geldt dat de kapitaal- of geldmarkt waarop een lening is geplaatst bepalend is voor de designatie van een lening als zijnde een binnen- of een buitenlandse verplichting. Het domicilie van de schuldeiser speelt daarbij geen rol. Van alle leningen in s 'Lands portfolio aan het einde van het derde kwartaal zijn ca. 59% binnenlandse leningen hetgeen steeds in lijn is met de vigerende schuldbeheerstrategie van het Land.

Tabel 3.2: Schuldontwikkeling per kwartaal in miljoenen Afl.

	2017 K3	2017 K4	2018 K1	2018 K2	2018 K3
Binnenlandse leningen					
Promessen en kasgeldlening	65,00	73,00	153,00	203,00	163,00
Staatsobligaties	1.610,08	1.610,08	1.576,18	1.626,18	1.626,18
Onderhandse leningen	512,09	496,98	496,98	481,87	481,87
Overige leningen	285,87	284,03	252,35	250,74	249,11
	2.473,04	2.464,09	2.478,51	2.561,80	2.520,17
Buitenlandse leningen					
Leningen N.I.O.	15,91	13,81	13,86	12,38	12,33
Leningen Rijksbegroting	21,93	16,13	16,57	15,64	15,57
Overige leningen EUR	8,21	5,96	8,31	7,53	7,43
Buitenlandse leningen USD	1.515,81	1.515,81	1.506,99	1.506,99	1.731,99
	1.561,85	1.551,70	1.545,72	1.542,54	1.767,32
Totaal Leningen	4.034,89	4.015,79	4.024,23	4.104,34	4.287,49
% BBP	82,7%	82,4%	80,4%	82,0%	85,7%
Kortlopende schulden	137,08	167,42	169,22	91,76	103,14
Extracomptabele schulden - Lease	12,13	11,99	11,85	11,71	11,57
Totaal UFR	149,21	179,41	181,07	103,48	114,71
Totaal schulden	4.184,10	4.195,20	4.205,31	4.207,82	4.402,19
% BBP	85,8%	86,04%	84,03%	84,08%	87,97%
BBP ¹	4.876,0	4.876,0	5.004,4	5.004,4	5.004,4
Noot					
¹)BBP conform Begroting					

Bron: Directie Financiën

Grafiek 3.1: Verhouding binnen- en buitenlandse leningen

Bron: Directie Financiën

3.3. Schuldendienst 2018

Tabel 3.3 geeft de realisatie van de schuldendienst weer. De betalingen aan aflossingen en rente hebben in de eerste negen maanden van het jaar conform schema verlopen. Over het jaar is Afl. 143,0 miljoen aan leningen afgelost waarvan slechts Afl. 9,1 miljoen buitenlandse leningen betreffen. De buitenlandse leningen worden vooral in het najaar afgelost, ca. Afl. 101,5 miljoen.

Tabel 3.3: Verloop schuldendienst 2018 in miljoenen Afl.

2018		Aflossing	Rente	Totaal
Kwartaal 1	real.	74,5	54,8	129,2
Kwartaal 2	real.	67,0	58,4	125,4
Kwartaal 3	real.	1,7	59,0	60,7
Kwartaal 4	proj.	194,1	48,0	242,1
Totaal		337,2	220,2	557,3

Bedragen zijn exclusief aflossingen van schatkistpapier

Bron: Directie Financiën. Noot: Er zijn enige afrondingsverschillen

3.4 Kortlopende schulden

De kortlopende schulden van het Land bestaan grotendeels uit schulden aan zowel binnen- als buitenlandse handelscrediteuren. Ook de schulden aan overheidsinstellingen en deelnemingen worden in deze categorie ingedeeld. Deze schulden stonden aan het eind van het derde kwartaal op Afl. 114,9 miljoen, ofwel een toename van Afl. 11,4 miljoen ten opzichte van de voorgaande periode. Zoals genoemd is dit geen bijzonder niveau.

Betalingen uit hoofde van de (lease-)overeenkomst tussen Land Aruba en AREH N.V. worden zowel in de begrotingen als de jaarrekeningen als huurkosten verantwoord. De aan deze overeenkomst verbonden kosten worden in dit verslag volledigheidshalve vermeldt, al is er geen sprake van rentelasten noch aflossingen.

Tabel 3.4: Kortlopende schulden in miljoenen Afl.

	2017	2017	2018	2018	2018
	K3	K4	K1	K2	K3
<i>Viottende Passiva:</i>					
UFR - buitenland	16,98	11,25	10,24	11,05	9,93
UFR - binnenland	120,10	156,17	158,98	80,72	93,21
	137,08	167,42	169,22	91,76	103,14
<i>Latente Schulden:</i>					
Huurovereenkomst AREH N.V.	12,13	11,99	11,85	11,71	11,71
Totaal Kortlopende Schulden	149,21	179,41	181,07	103,48	114,85

Bron: Directie Financiën

4. Financieel beheer

Hieronder wordt de stand van zaken van de lopende projecten per ultimo september 2018 gepresenteerd¹. Bij een activiteit waar er sprake was van een verandering (nieuw project, project is vertraagd of afgerond) wordt dit symbool vóór de statuscode geplaatst: (Δ). Activiteiten waarvan de status aan het einde van het voorgaande kwartaal als 'gereed' zijn vermeld, worden in de daaropvolgende rapportages verwijderd. Noemenswaardige ontwikkelingen in de uitvoering van de projecten worden achter het vakje 'update' kort toegelicht.

Hieronder de status van de activiteiten waarop thans wordt gewerkt.

Tabel 4.1: Volledigheid en transparantie

PEFA Deelgebied	Core Score	Huidige Score	Beoogde Score	
2. Volledigheid en transparantie*				
PEFA INDICATOR 6: Volledigheid van informatie in begrotingstoelichting	A	B	A	
Acties:				Status?:
Info over financiële activa (investeringen) opnemen in begroting				IU
PEFA INDICATOR 9: Inzicht in financiële risico's zbo's en overheid NV's	B	C	B	
Acties:				Status:
Controle op de rekeningen van de fiscale rapporten die door de autonome overheidsinstellingen en publieke ondernemingen worden geleverd. Daarnaast moet een geconsolideerd overzicht gemaakt worden van de totale fiscale risico's.				IU
<i>Overige projecten onder Volledigheid en transparantie:</i>				
Implementatie factuur in Omloop project (FIO) project bij Directie Financiën				IU
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Testfase van dit project ging goed. Toch werd bij de implementatie van de eerste fase van dit project een aantal logistieke knelpunten gesignaleerd die kleine achterstand in de verwerking van de facturen (en betalingen) hebben veroorzaakt. Systeem werkt in feite goed, maar vooral op gebied van training van het personeel van de crediteurenadministratie wordt nu aandacht besteedt. - Nadat voornoemde logistieke knelpunten zijn verholpen, zal de voorbereidingen van de tweede fase van het project initiëren (naar verwachting na het tweede kwartaal 2019. Reden hiertoe: huidige afdelingschef kreeg elders in het ambtelijk apparaat een overplaatsing waardoor een thans is begonnen met het wervingsproces van een nieuwe leidinggevend. 			(Δ) IU

¹ Het betreft de voortgang van de verrichte activiteiten met betrekking tot de verdere verbetering van het financieel beheer in het algemeen en de PEFA-indicatoren in het bijzonder. Het PEFA-raamwerk bestaat uit standaard hoofdindicatoren die zijn onderverdeeld naar zes deelgebieden. Om zoveel mogelijk aan te sluiten met de in juli 2015 verrichte PEFA Self-Assessment, wordt langs de lijnen van deze zes deelgebieden gerapporteerd over de voortgang van het financieel beheer. De tweede meting zal in het najaar 2018 plaatsvinden.

² Definitie afkortingen: V = Vertraagd/CP = Continu Proces/IP = In Planning/IU = In Uitvoering/ UIE = Uitvoering in Eindfase/ G = Gereed

Tabel 4.2: Beleidsmatig begroten

PEFA Deelgebied	Core Score	Huidige Score	Beoogde Score	
3. Beleidsmatig begroten	B	C+	B	
PI-11: Deelname aan jaarlijkse begrotingsproces				
Actie:				Status:
Pilot project meerjarig begroten met aantal directies				(Δ) IU
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Pilotproject meerjarig begroten is gestart. - Projectorganisatie is vastgesteld. - Informatiebijeenkomsten zijn achter de rug. - Een 4-tal commissies zijn vastgesteld die een aantal doelen van dit project moeten gaan realiseren. 			(Δ) IU
Werkgroep richtlijnen ramingsmethodiek van selecte belastingsoorten				IU
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Doel: opstellen van een werkprogramma met richtlijnen voor een ramingsmethodiek van selecte belastingsoorten. Verder om de realisatie van de ramingen op structurele manier te analyseren. - Directie Economische Zaken Handel & Industrie is aan deze werkgroep bijgevoegd. - Vanwege gesprekken over de belastinghervormingen (tussen de regering, de belastingdienst en het IMF) werden de werkzaamheden van deze werkgroep op een laag pitje gezet, maar toch kan niet worden gesproken van een vertraging, omdat de belastinghervorming het doel van deze werkgroep zal beïnvloeden. 			IU
Intensiveren begrotingsoverleg met begroting coördinatoren van Bureau van alle ministers				CP
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Bijeenkomsten voor de begrotingsvoorbereidingen voor het dienstjaar 2019 vonden allemaal plaats. Besprekingen in de ministerraad inzake laatste besluiten worden thans gevoerd. - Conceptbegroting 2019 is zowel aan de CAft als het RvA ter beoordeling voorgelegd. - Thans worden intern overlegd over de vereiste aanpassing van het meerjarigkader met de conceptbegroting 2019 als uitgangspunt. - Het Pilot Project meerjarig begroten zal ook op dit overlegstructuur positieve effecten hebben omdat reeds een aantal knelpunten in de huidige planning & control cyclus van het Land zijn gesignaleerd. 			CP (Δ) (Δ)
Reguliere wetgevingsoverleg en permanente (wekelijkse) afstemming tussen Minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur, het Secretariaat van de Ministerraad, Directie Wetgeving & Juridische Zaken, en Directie Financiën. Bevordering van de planning ten aanzien van de voorbereiding en samenstelling van voornoemde documenten. Samenspraak, overleg met Raad van Advies.				CP

Tabel 4.3: Zorgvuldigheid en interne beheersing van de uitvoering van de begroting

Onderwerp (volgens indeling PEFA rapport):	Core Score	Huidige score	Beoogde score	
3. Zorgvuldigheid en interne beheersing van de uitvoering van de begroting	C+	D+	C+	
PI-18: Het beheer van de salarisadministratie				
Actie: IT en Informatiebeveiligingsbeleid formuleren				Status:
Project IT Beleid en Informatiebeveiligingsbeleid. Doelbeschrijving: document waarin het beleid en procedures ten aanzien van het logische toegangsbeheer, wijzigingsbeheer, back-up & recovery en incident management worden vastgelegd.				IP
Project Bevorderen Application controls PSA. Doelbeschrijving: bevorderen van de effectiviteit van de ingebouwde controles in de payroll applicatie.				IP
Project verkorting doorlooptijd verplichtingen bij Directie Financiën				V
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Dit project is technisch klaar maar is nu uitgesteld omdat de chef van de afdeling ter beschikking van het nieuwe kabinet werd gesteld. Vacature is nog niet ingevuld. 			

Implementatietraject van het ASYCUDA-systeem van de douane Dit betreft nog de implementatie van het 2de traject van ASYCUDA waar nog verschillende additionele modules moeten worden geïnstalleerd om de productie van management rapportages efficiënter te laten verlopen.		IU
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - UNCTAD is gestart met de tweede fase van de implementatie van ASYCUDA. - Samenstellen plan ten aanzien van de gesignaleerde verbeterpunten. <ul style="list-style-type: none"> o Payment Order Enhancement o Vehicle Information Page o Previous document redesign o Release of cleared goods o Query lane o Cargo Management Improvement o Exemption module 	IU IP
Op basis van de positieve ervaringen met de vorige cursus voor importeurs (inclusief brokers) inzake de vigerende regels en procedures bij import waarvoor certificaten in december zijn uitgereikt, wordt thans een derde ronde van de cursus gepland.		IP
Benoeming nieuwe Verificateurs: Uit de huidige bezetting van de Douane werden 10 douanebeambten geselecteerd die een tweejarige opleiding tot verificateurs hebben gevolgd. De opleiding had een duur van 2 jaar.		IU
	<ul style="list-style-type: none"> - In mei 2018 hebben 10 cursisten de 2,5-jarige Verificateursopleiding afgerond met een stage van een maand in Nederland. - Deze douane ambtenaren zullen als specialisten gaan fungeren in de risico-gerichte administratieve controle. 	UIE
Commiezenopleiding:		IU
	<ul style="list-style-type: none"> - Deze opleiding is reeds van start en zal in het derde kwartaal worden afgerond. - 20 douaneambtenaren zullen worden ingezet bij de haven en luchthaven. 	IU
Declaranten cursus		IU
	<ul style="list-style-type: none"> - De vierde cursus gaat in september 2018 van start. 	IU
Implementatietraject HR Module binnen de Payroll Systeem Aruba		UIE
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Dit project is getest en kinderziektes worden thans geadresseerd. 	UIE
Opvoeren van gescande documenten in de HRM-module van het PSA.		V
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Scannen van documenten is gereed, maar project is nog niet 'live' (naar diensten toe gelanceerd). - Er werd besloten dat de digitale documentatie vanaf nu in de HRM-module van de PSA worden bewaard. - Diensten krijgen t.z.t. toegang tot de HRM module om de HR ontwikkelingen binnen hun eigen dienst te kunnen monitoren. 	UIE
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - De noodzaak om tot een uniek nummer per individu te komen is duidelijk. Ministerie AZ trekt dit project (onderzoek naar introductie van een digi-nummer). 	IP
Project functiehuis Land.		IP
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Het plan van aanpak ten aanzien van dit project is door voormalige kabinet goedgekeurd. Inmiddels gaf de nieuwe minister belast met Algemene Zaken ook haar akkoord t.a.v. dit project. Cursussen zijn afgerond. - Implementatie nieuw functiehuis wordt 'on-hold' gezet omdat het Beleid Verlaging Personeelskosten nu de prioriteit heeft. 	G V
Inlopen achterstanden in zowel de heffing als in de invordering (Belastingdienst).		IU
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - De achterstanden in de heffing worden structureel ingehaald en worden nauwlettend voortgezet middels vastgestelde productienormen bij het intoetsen van reeds ingediende aangiften inkomstenbelasting en winstbelasting en versnelde afhandeling van reeds ingediende bezwaarschriften. - Afwikkeling van de aangiften inkomstenbelasting van 2014 afgerond - De boekjaren 2015 en 2016 staan ook op de planning voor begin volgend jaar. - DIMP blijft structureel werken aan het inlopen van achterstanden en intensivering van de invordering. 	IU G IU
Implementatie van een aantal wetwijzigingen om niet alleen diverse processen binnen de Belastingdienst efficiënter te maken, maar tevens de belastingopbrengsten te optimaliseren.		IU
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Diverse wetwijzigingen zijn met ingang van 1 juli 2018 ingevoerd teneinde de opbrengsten op het gebied van onder andere de BBO, BAZV te verhogen. - Bijeenkomsten ten aanzien van de belastinghervormingen lopen in volle gang 	(Δ) G IU
Verzorgen van trainingen om vaktechnisch kwaliteit bij de belastingdienst te kunnen waarborgen.		IU

Update:	<ul style="list-style-type: none"> - De Basis Opleiding Belastingen is op 27 augustus 2018 van start gegaan. - Efficiencyverbetering afdeling Grondbelasting, Afdeling Klant en Object registratie, Afdeling Data-Entry, Afdeling Financiële zaken, Afdeling P&O en werkzaamheden invorderaars i.v.m. de onderlinge afstemming met de afdeling deurwaarderij middels een ketenoverleg. - Afronding 1^e fase DIMPLE-project in april 2018, waarbij het belastingproces vanaf registratie tot en met bezwaar en beroep verder is aangescherpt met de laatste technologie op dit gebied voor met name de afdrachtsbelastingen, waardoor de ontvangsten ook sneller en veel efficiënter gerapporteerd kunnen worden. 	IU IU UIE
---------	---	---------------------

Tabel 4.4: Administratie, vastlegging en verslaggeving

Onderwerp (volgens indeling PEFA rapport):	Core Score	Huidige score	Beoogde score	
3. Administratie, vastlegging en verslaggeving	C+	D+	C+	
PI-25: Kwaliteit en tijdigheid van de jaarrekening				
Opleveren en behandeling jaarrekeningen				G
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Jaarrekening 2016 wordt (na 2 maal uitstel) op 14 november 2018 door de Staten behandeld. - Werkzaamheden ten aanzien van de jaarrekening 2017 zijn afgerond; - MinFEC heeft eindrapport van de ARA in ontvangen. - Concept-Landsverordening tot vaststelling van de slot van de rekening van de jaarrekening 2017 is aan DWJZ aangeboden. - Behandeling jaarrekening 2017 door de Staten van Aruba 			UIE G G G IP
Implementatie project vastlegging administratieve organisatie Directie Financiën in Mavin Rules				CP
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Mavin Rules heeft een nieuwe versie van de software aan Directie Financiën gepresenteerd. De vernieuwde versie is nog gebruikersvriendelijker en maakt het mogelijk om de data makkelijk voor alle gelederen van de overheid beschikbaar te maken. 			IP
Standaardisatie van de rekeningschema				V
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Het rekeningschema van het Land wordt bij elke herziening van de Landsverordening Instelling Ministeries (LIM) gewijzigd. Een nieuwe gestandaardiseerd rekeningschema ligt klaar. Implementatie hiervan werd door budgettaire redenen uitgesteld. De uitstel heeft geen negatief effect de samenstelling van de rapportageproducten van het Land. 			V
Besprekingen met MinFEC inzake bestedingsoverzicht per kostensoort per ministerie zodat tijdig dreigende overschrijdingen kunnen worden besproken en indien nodig maatregelen kunnen worden getroffen.				IU
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Directeur Directie Financiën bespreekt in zijn regulier overleg met de MinFEC de maandelijkse kostenontwikkeling per ministerie om tijdig te kunnen bepalen indien maatregelen getroffen moeten worden om begrotingsoverschrijdingen te voorkomen. - Overheidsdiensten zullen ook maandelijks per email hun bestedingsoverzicht per email ontvangen. 			CP
<p>e-Government Project (project o.l.v. de Chief Innovation Officer van het bureau MinAZ): het is de intentie dat in de komende jaren de overheid haar dienstverlening digitaliseert. Doel: kleinere en efficiëntere overheid; burger wordt sneller geholpen; minder regels en administratieve lasten; een aanvraag doen is eenvoudiger.</p> <p>De focus in 2018 ligt op de ontwikkeling van een road map voor e-Government die in 2019 verder wordt ontwikkeld, waaronder de centralisatie van softwareaankopen, de invoering van een uniek digitaal identificatienummer, gegevensuitwisseling binnen overheidsdepartementen en de modernisering van wetgeving ter ondersteuning van het digitaliseringsproces. Dit ondersteunt de doelstelling om op feiten gebaseerde beslissingen te nemen, het vertrouwen en de transparantie van de overheid te vergroten en tegelijkertijd de burgerervaring van overheidsdiensten te verbeteren.</p>				IU
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - Digital Assessment onder overheidsdiensten (Jul/Aug) om o.a. een beter beeld te krijgen van uitgaven, processen, en digitale, infrastructurele en kennis capaciteit van de overheidsdiensten. - FUTURA LAB is gelanceerd (bureau die de innovatieprojecten van de overheid regisseert). - Eerste workshop met sleutelfunctionarissen is afgerond onder leiding van deskundigen van de Wereldbank en van de publieke sector van Estonia die op succesvolle wijze e-government projecten heeft geïmplementeerd. - Verwachte resultaat van dit project: basis leggen voor het ontwikkelen van een e-Government road map met het doel om fase 1 van de ontwikkelingsfase tegen het einde van 2018 af te ronden. 			G G G IU

	- In de tussentijd, zijn al diverse 'quick-wins' geïdentificeerd gedurende het Digital Assessment, waaronder, de introductie van een inkoopbeleid voor IT-software/hardware en diensten, en de centralisatie van diverse software en licenties die tot kostenbesparing en efficiëntie leiden (bijvoorbeeld Decos/Join en Microsoft Office).	
--	---	--

Tabel 4.5: Extern toezicht en controle

Onderwerp (volgens indeling PEFA rapport):	Core Score	Huidige score	Beoogde score	
3. Extern toezicht en controle	C+	D+	C	
PI-26: Reikwijdte, aard en aanbevelingen externe audits				
Nulmeting op de controleerbaarheid van de jaarrekening van het Land.				IP
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - De CAD heeft haar plan van aanpak om een 'nul-meting' te doen op de controleerbaarheid van de jaarrekening van het Land afgerond en met de MinFEC besproken. - Plan werd goed bevonden en indien aan een aantal randvoorwaarden wordt voldaan, kan dit plan begin 2019 initiëren. - Doel van de nulmeting is om op basis van een prioritering van onderzoeksgebieden, deelrapporten uit te brengen waarin eventuele knelpunten worden opgenomen en ook aanbevelingen worden gedaan die door de desbetreffende diensten verholpen moeten worden. - Het betreft een integraal plan om op structurele wijze tot een controleerbare jaarrekening te komen en gaandeweg dat ook uiteindelijk de jaarrekening van het Land gecertificeerd kan worden. - Verder wordt thans ook gesprekken gevoerd tussen de MinFEC, DirFin en de CAD om op een kortere termijn een vorm van getrouwheidsverklaring te kunnen geven ten aanzien van het resultaat van het Land ten behoeve van de Staten van Aruba en de CAft. 			IP
Interne balansonderzoek (intern onderzoek naar controleerbaarheid van de jaarrekening)				UITGESTELD
Update:	<ul style="list-style-type: none"> - De afdeling Financiële Rapportage & Analyse van Directie Financiën heeft reeds twee deelonderzoeken laten verrichten door twee studenten van de Universiteit van Aruba. Het betrof een twee onderzoeken; op de balanspost Materiële Vaste Activa en de kwaliteit van de AO/IC bij een groot aantal overheidsdiensten. - Thans wordt een plan van aanpak samengesteld hoe de gesignaleerde knelpunten t.a.v. de post MvA verholpen kunnen worden. Het gaat er met name om, om de MvA module in boekhoudkundige applicatie van het Land te gaan gebruiken. 			IU (Δ) IP
Project Inventarisatie kwaliteit financieel beheer bij grote (risico) diensten				(Δ) G
	<ul style="list-style-type: none"> - Een uitgebreide survey is hiertoe ontworpen en rapport is uitgebracht. - De bevindingen zal met de CAD worden besproken en zullen ook als input dienen voor de nulmeting die voornemens is te gaan doen. 			G IP

PEFA-meting

De voormalige minister belast met Financiën heeft de SOAB verzocht om een 'road-map' te maken naar de controleerbaarheid en certificering van de jaarrekening van het Land Aruba. De inhoud van dit rapport werd pas aan het einde van de vorige kabinetsperiode aan zowel Directie Financiën als de controlerende organen voorgelegd. Het plan behelst een aantal goede punten maar is naar mening van voornoemde instanties toch te veel op de Curaçaose situatie gestoeld en zou wellicht voor de Arubaanse situatie minder effectief zijn. Hierdoor heeft de CAD die de lokale context goed kent een alternatief integraal plan samengesteld zodat op structurele wijze naar een controleerbare jaarrekening wordt gewerkt en dat de kans groter maakt dat op middellange termijn de jaarrekening ook door de accountant goedgekeurd wordt. Vermeldenswaardig is dat thans ook gewerkt wordt aan een plan om de Staten van Aruba en de CAft, in afwachting van de certificering van de jaarrekeningen van het Land, toch op afdoende wijze middels een getrouwheidsverklaring

bepaalde zekerheid te geven ten aanzien van de jaarlijkse resultaatbepaling van het Land. Omdat de CAD thans nog onvoldoende capaciteit heeft om beide trajecten te doorlopen, werd aan de MinFEC voorgesteld om laatstgenoemde opdracht aan een externe accountant uit te besteden.

De nulmeting die de CAD voornemens is te gaan doen, betreft een grondig onderzoek waarna in een periode van circa twee jaar de interne beheersing van de administratie van alle gelederen van het Land op een bepaald niveau wordt gebracht, waardoor de jaarrekening van het Land controleerbaar wordt. Deze herziende aanpak maakt een tweede PEFA-meting zoals tot nu toe gepland, overbodig. De reden hiertoe is dat naar verwachting een tweede PEFA-meting, ten opzichte van de nulmeting verricht in juli 2015, weliswaar ongetwijfeld verbeterde scores op een aantal gebieden van het financieel beheer zal laten zien. Echter, juist op de gebieden waarop het Land laag heeft gescoord (externe toezicht en controle) zijn geen materiele verbetering aantoonbaar. De afgelopen twee jaar zijn namelijk noodzakelijkerwijs niet veel acties ondernomen vanwege de onderbezetting van onze controleorganen en de krappe arbeidsmarkt op gebied van audit. De focus lag meer op het kunnen behalen van “quick wins” binnen het financieel beheer om langzamerhand, maar toch op gedegen manier bevorderingen op dit gebied te realiseren. Het is evenwel evident dat momenteel de druk op het Land om de controleerbaarheid van de jaarrekening en de certificering daarvan waar te maken is toegenomen. Een tweede PEFA-meting zal toch niet leiden tot de certificering van de jaarrekening. De nulmeting die de CAD voornemens is te gaan doen zal eerder vanwege haar integrale karakter, ongetwijfeld structurele verbeteringen binnen het financieel beheer teweegbrengen die zullen leiden tot de controleerbaarheid en te zijner tijd, de certificering van de jaarrekening. Daarom is het effectiever dat de beperkte beschikbare middelen (geld en mankracht) hieraan worden besteed. Een tweede PEFA-meting zal uitgaande van deze nieuwe aanpak, eerder een vertragend effect hebben op de nulmeting en de beoogde certificering van de jaarrekening. Dit voorstel ligt thans bij de MinFEC en hierop dient nog besloten te worden. Indien men met het uitstellen van de PEFA-meting akkoord gaat, zal de voortgangrapportage zoals in dit hoofdstuk tot nu toe zijn opgenomen vanzelfsprekend doorgaan en worden aangevuld met de voortgang van de ondernomen acties ten aanzien van de nulmeting.

Volledigheidshalve wordt dit hoofdstuk afgesloten met de herhaalde mededeling, dat aan het financieel beheer van het Land na de eerste PEFA-meting (juli 2015) reeds een voldoende werd toegewezen. Van de 29 indicatoren waren 19 boven de norm. De nulmeting zal zich voornamelijk invloed hebben op de PEFA-deelgebieden 5 en 6 welke het externe toezicht en controle behelzen.

5. Liquiditeitsoverzicht

De onderstaande tabel presenteert de liquiditeitsplanning voor dienstjaar 2018, met de voorlopige realisaties voor de eerste negen maanden van het jaar.

In dit kwartaal is ca Afl. 38 miljoen minder ontvangen dan geprojecteerd. Deze afwijking lag goeddeels aan lager dan geprojecteerde resultaten bij de indirecte belastingen en de niet-belasting ontvangsten. In de planning voor de rest van het jaar zijn alle ontvangsten neerwaarts bijgesteld. Het is uiteraard steeds de bedoeling dat de gerealiseerde achterstanden alsnog in de laatste drie maanden zullen worden ingehaald.

De lagere instroom van liquide middelen drukte de uitgaven met gevolg dat het eindsaldo, ondanks de lagere ontvangsten, hoger is uitgekomen dan geprojecteerd. Uitgangspunt voor de planning voor de rest van het jaar is dat de uitgaven op de oorspronkelijke niveau zullen blijven, en dat een wijziging (toename of afname) afhankelijk zal zijn van de resultaten bij de ontvangsten.

Medio augustus is Afl. 40 miljoen afbetaald van de schatkistpromesse van Afl. 80 miljoen. De nog in omloop zijnde promesse van Afl. 40 miljoen wordt per 30 november dit jaar afgelost.

Voor de presentatie van de liquiditeitsstromen wordt gebruik gemaakt van het door de Centrale Bank van Aruba in haar publicaties gehanteerde "Government Financial Operations"-formaat. Een volledige aansluiting met de begroting is niet direct mogelijk, omdat verschillende stelsels aan de verschillende overzichten ten grondslag liggen. De doelstelling achter het bestaan van dit overzicht is niet om de begroting te kunnen volgen, maar om de inzet van het werkkapitaal van het Land inzichtelijk te maken. Alle in dit overzicht opgenomen bedragen, inclusief de bedragen over voorgaande periodes, zijn voorlopige cijfers.

Tabel 5.1: Liquiditeitsrealisatie 2018

2018	JAN	FEB	MAART	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
<i>in miljoen Afl.</i>												
	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>	<i>real.</i>		
1. Ontvangsten												
1. Directe belastingen	41,24	35,39	37,83	31,72	117,32	43,11	41,64	30,64	43,87	35,68	42,49	45,54
2. Indirecte belastingen	42,08	36,61	38,99	37,79	39,61	37,05	38,07	39,43	37,46	39,68	43,01	43,17
3. Niet-belastingontvangsten	2,50	2,11	2,22	1,73	27,15	27,12	1,60	8,70	3,97	2,80	3,07	2,52
4. Overige ontvangsten	14,59	2,51	14,61	12,31	9,05	8,61	7,82	12,77	18,44	10,49	8,60	14,20
TOTAAL:	100,42	76,62	93,64	83,55	193,12	115,88	89,14	91,54	103,74	88,66	97,18	105,44
2. Uitgaven												
1. Salarissen	35,18	27,37	27,75	27,86	27,98	51,39	28,38	34,96	27,36	28,30	34,11	28,05
2. Werkgevers bijdrage	8,61	8,39	8,45	8,44	8,41	8,59	8,48	8,37	8,09	8,01	7,79	7,60
3. Salaris subsidie	9,80	9,72	10,25	8,71	10,82	15,42	9,69	11,32	9,16	10,34	14,13	11,38
4. Goederen en diensten	20,43	12,63	23,30	4,50	25,66	22,42	13,76	17,31	15,00	17,24	17,24	19,48
5. Rente	1,44	27,39	25,93	11,74	19,76	26,94	9,48	18,91	30,58	6,95	18,28	23,31
6. Ontwikkelingsfonds	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7. Investerings	1,25	0,09	1,42	0,18	0,36	0,77	0,61	0,24	0,19	9,38	4,58	11,79
8. Verrek., uitk. en bijdragen	0,00	10,11	0,00	5,05	1,75	1,75	1,75	0,00	0,00	12,72	11,90	12,69
9. Overdrachten en subsidies	20,67	18,50	11,26	15,37	18,47	33,24	15,11	17,96	13,51	22,01	22,59	27,83
10. Items n.i.e.	0,00	0,19	0,18	0,19	0,25	0,13	0,22	0,10	0,13	0,00	0,00	0,00
TOTAAL:	97,38	114,39	108,53	82,03	113,45	160,65	87,48	109,18	104,02	114,96	130,61	142,13
3. Leningen minus terugbetalingen												
1. Leningen	2,70	1,62	0,10	0,00	1,61	1,17	7,09	4,58	0,29	0,00	0,00	0,00
2. Aflossingen	3,04	1,02	2,83	1,68	1,49	3,07	2,85	2,40	1,13	0,70	0,85	0,56
TOTAAL:	(0,34)	0,61	(2,74)	(1,68)	0,13	(1,90)	4,23	2,17	(0,84)	(0,70)	(0,85)	(0,56)
4. Net buitenlands kapitaal												
1. Leningen buitenland	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	225,00	0,00	0,00	108,00	0,00
2. Aflossingen buitenland	0,05	0,00	8,82	0,20	0,00	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	93,63	7,87
TOTAAL:	(0,05)	0,00	(8,82)	(0,20)	0,00	(0,06)	0,00	225,00	0,00	0,00	14,37	(7,87)
5. Net binnenlands kapitaal												
1. Leningen binnenland	0,00	0,00	85,00	0,00	50,00	100,00	0,00	0,00	0,00	54,00	0,00	0,00
2. Aflossingen binnenland	0,62	5,53	64,43	15,64	50,54	0,54	0,54	40,54	0,55	15,66	40,55	84,35
TOTAAL:	(0,62)	(5,53)	20,57	(15,64)	(0,54)	99,46	(0,54)	(40,54)	(0,55)	38,34	(40,55)	(84,35)
Eindsaldo	(86,46)	(130,37)	(130,77)	(143,40)	(64,39)	(7,86)	(10,98)	153,67	153,69	166,42	107,66	(20,69)

Bron: Directie Financiën

6. Collectieve Sector

Het Centraal Bureau Statistiek heeft op 22 februari 2017 zijn definitieve "Advies met betrekking tot de collectieve sector Aruba" uitgebracht. Conform de "Afspraken tussen de regeringen van Aruba en Nederland over de openbare financiën van Aruba" lid IX, d.d. 2 mei 2015, heeft de voormalige minister van Financiën op 31 maart 2017 het CBS-advies met een voorstel over de Collectieve sector Aruba voor de jaren 2017 en 2018 voorgelegd aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (MinBZK). De MinBZK heeft middels brief van 8 mei 2017 ingestemd met dit voorstel. Voor de begrotingsjaren 2017 en 2018 behoren de navolgende instellingen tot de collectieve sector Aruba:

- Land Aruba
- Uitvoeringsorgaan AZV
- Sociale Verzekeringsbank (SVB)
- Aruba Tourism Authority (ATA)
- Universiteit van Aruba (UA)
- Serlimar
- Stichting Education Profesional Basico (SEPB)

Onderstaande tabel presenteert de opbrengsten, kosten en het operationeel resultaat tot en met 30 september 2018. Tevens is de huidige projectie tot en met 31 december 2018 zoals opgegeven door de instellingen in de tabel opgenomen.

Tabel 6.1: Exploitatieresultaat collectieve sector per 30 september 2018

	Opbrengsten 30 september 2018	Kosten 30 september 2018	Resultaat 30 september 2018	Projectie resultaat 31 dec 2018
Land Aruba	948,212,149	1,030,405,425	(82,193,276)	(94,248,800)
AZV	313,087,334	334,853,294	(21,765,960)	2,081,412
SVB	269,299,707	245,908,647	23,391,060	7,160,405
ATA	80,640,300	60,493,000	20,147,300	11,441,700
UA	10,146,300	10,950,296	(803,996)	(1,071,995)
Serlimar	19,548,085	23,532,300	(3,984,215)	(7,638,940)
SEPB	17,180,134	16,445,584	734,550	(177,052)
Totalen	1,658,114,009	1,722,588,546	(64,474,538)	(82,453,270)

Voorlopige cijfers collectieve 30 september 2018.

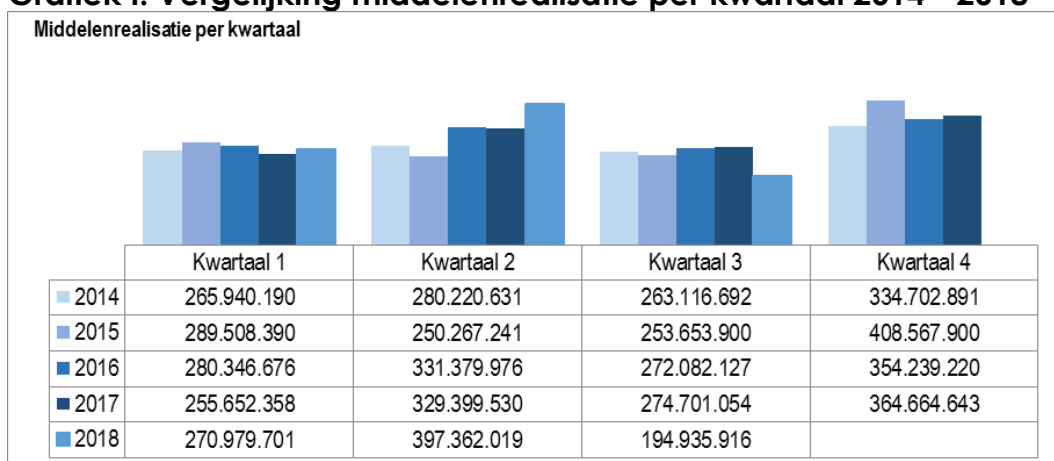
BIJLAGE: I

Tabel I: Kerncijfers financiering en schuldbeheer

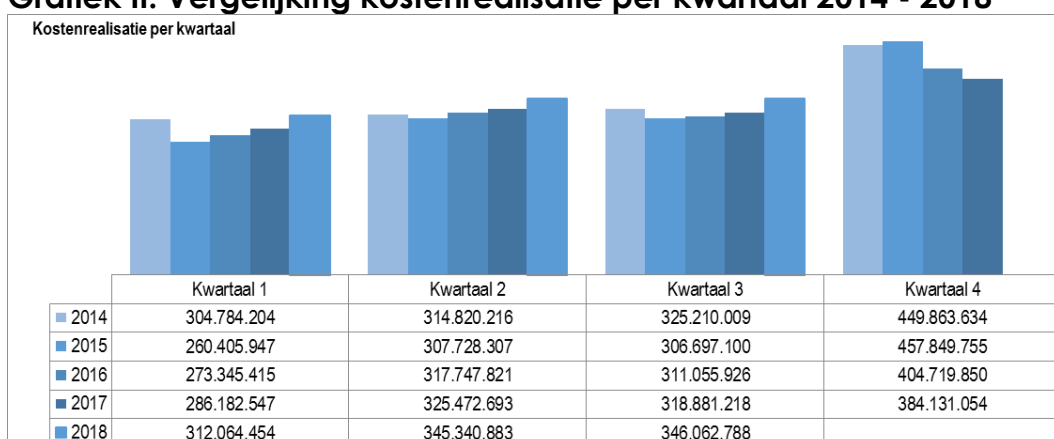
Bedragen in Afl.x1 mln.	t/m 30 Sept 2018	Begroot 2018	t/m 30 Sept 2017
Land Aruba			
Financieringsbehoefte	-237.5	-487.1	-205.3
Aflossingen	143.1	337.2	127.1
Financieringstekort Land Aruba	-94.4	-149.9	-78.2
Collectieve sector			
Financieringstekort Collectieve sector	-76.7		
Tekort t.o.v. BBP conform begroting '18 Afl. 5.004,4 mln.	-1.5%		

Bron: Directie Financiën & voorlopige cijfers exploitatieresultaat ontvangen van collectieve sector (zie verder hoofdstuk 6)..

Grafiek I: Vergelijking middelenrealisatie per kwartaal 2014 - 2018

Grafiek II: Vergelijking kostenrealisatie per kwartaal 2014 - 2018

Bron: Directie Financiën. Cijfers zijn cf. jaarrekeningen Land Aruba 2014, 2015, 2016 en 2017 exclusief afschrijvingskosten.

BIJLAGE: II

Beleidsplan Verlaging Personeelskosten

In dit onderdeel van de uitvoeringsrapportage wordt stilgestaan bij de bevindingen van het in juni 2018 geaccordeerde beleidsplan ter verlaging van de personeelslasten van het Land (ook bekend als BVP). Het BVP is een addendum aan het in februari gepresenteerde Financieel-Economisch Memorandum (FEM) waarin Land haar nieuw meerjarig financieel-economisch beleid bekend heeft gemaakt. Het BVP geeft indicatief aan, dat indien geen hindernissen op de (implementatie)weg worden ondervonden, dat Land minimaal Afl. 3,0 miljoen per jaar (cf. FEM) of zelfs hoger dan dit (cf. BVP) kan gaan besparen op het onderdeel personeelslasten. Alvorens de resultaten van BVP aan de orde komen, dient vermeld te worden dat de operationalisering van de 7-beheersinstrumenten genoemd in het BVP pas in augustus op gang kwamen. Dit betekent dat in deze kwartaalrapportage de resultaten aangetoond worden over twee maanden tijd.

Resultaten monitoring BVP

Er zijn in totaal 7-beheersinstrumenten ingezet ter matiging van de ontwikkeling van de personeelslasten, namelijk:

1. Beperking indienstneming
2. Aflopende arbeidscontracten
3. Elimineren van automatisme in periodieken en bevordering
4. Verlaging overwerkkosten
5. VUT-regeling
6. Uitstroom gepensioneerden met limitatief vervulling vacature
7. Uitstroom overige redenen³

Ad. 1 Beperking indienstneming

Tijdens het monitoren is gebleken dat er per abuis een bredere grondslag is gehanteerd ter bepaling van deze besparingsdoelstelling. Er is uitgegaan van Afl. 14,2 miljoen aan begrote vacatures voor 2018 (inclusief sociaal crisisplan) als berekeningsgrondslag voor de vermelde besparingsdoelstelling van Afl. -7,26 miljoen. Na correctie van de berekeningsgrondslag is het bedrag van Afl. 14,2 miljoen naar beneden bijgesteld tot een bedrag van Afl. 5,5 miljoen. De bijgestelde doelstelling bedraagt vervolgens Afl. -2,8 miljoen. Hiervan is in de periode juni tot en met september 2018 een totaal van 55 personen in dienst genomen voor een bedrag van Afl. +0,6 miljoen.

Voor de vervolgmonitoring van het instrument beperking indienstneming wordt voorgesteld om voor het jaar 2019 de realisatie ten opzichte van de in de begroting goedgekeurde begrote vacatures bij te houden. Vooralsnog is in de ontwerpbegroting 2019 een aantal van 65 vacatures begroot. Na besluitvorming door de Staten van Aruba, zal het definitieve aantal goedgekeurde (en dus begrote) vacatures worden bijgehouden als maximale bovengrens.

Ad. 2 Aflopende arbeidscontracten

Naar verwachting zouden ten behoeve van de besparingsdoelstelling 55 contracten beëindigd worden, t.w.v. Afl. -0,7 miljoen. In totaal zijn in de periode juni tot en met september 2018, 41 contracten t.w.v. Afl. -0,2 miljoen van rechtswege verlopen.

³ Overtolligheidspool, disciplinair ontslag, medisch ongeschiktheid, overlijden en ontslag op eigen verzoek.

Ad. 3 Elimineren van automatisme in periodieken en bevordering

Dit beheersinstrument is ingezet om de automatische component binnen de personeelslasten te tackelen. Op dit rapportagemoment is nog geen besparing te vermelden, aangezien de eerste resultaten van dit instrument in de loop van 2019 verwacht worden, als meer diensten actief werken met een functionerings- en beoordelingssysteem.

Ad. 4 Verlaging overwerkkosten

Met dit instrument dient gewaarborgd te worden dat de uitbetalingen aan overwerk bij zowel de administratieve en de executieve diensten begrensd wordt. Uit de monitoring is gebleken dat van juni tot en met september sprake is van een overschrijding van Afl. +1,3 miljoen.

Ad. 5 VUT-regeling

De VUT is per augustus 2018 opnieuw opengesteld, waarbij ambtenaren met ingang van 1 september 2018 van de regeling gebruik kunnen maken. Dit betekent dat de besparing voor 2018 zeer beperkt zal zijn (september – december 2018). De VUT-commissie is momenteel nog aan de slag met het verwerken van de aanvragen. De tussenstand op peildatum 30 september 2018 wordt in onderstaande tabel weergegeven.

	Aantal verzoeken	Verwachte besparing eind 2018	Verwachte besparing eind 2019	Verwachte besparing eind 2020
Aantal verzoeken met positief advies: VUT toegekend m.i.v. 2018	26	-0,04	-0,36	-0,53
Aantal verzoeken met positief advies: VUT toegekend m.i.v. 2019	16	0,00	-0,11	-0,31
Aantal verzoeken met negatief advies: VUT niet toegekend	9			
Aantal ingetrokken verzoeken	4			
Aantal verzoeken nog niet in behandeling genomen	30			
Totaal	85	-0,04	-0,46	-0,85

Bron: DRH

Noot: Alle genoemde bedragen zijn in AFL miljoenen.

De ingangsdatum van de VUT-regeling was 1 september 2018. Dit betekent dat in de periode juni tot en met september slechts over één maand een besparing kan worden gerapporteerd (1 sept - 30 sept). De besparing bedraagt Afl. -0,01 miljoen.

Ad. 6 Uitstroom gepensioneerden met limitatief vervulling vacature

Met dit instrument wordt gewaarborgd dat de functies van ambtenaren die wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd afvloeien, zeer limitatief worden vervuld. Ten behoeve van het BVP is de besparing van de uitstroom in 2018 begroot op Afl. -0,6 miljoen. Uit deze eerste monitor is gebleken dat de uitstroom 14 ambtenaren betrof, die een besparing van Afl. -0,1 miljoen opleverde in de periode van juni tot en met september. De vrijgekomen functies zijn vooralsnog niet weder ingevuld met externe nieuwe indienstnemingen.

Ad. 7 Uitstroom overige redenen

	Aantal	Besparing
Op eigen verzoek	8	-0,02
Disciplinaire straf	6	-0,01
Overlijden	4	-0,01
Anders	2	-0,01
Totaal	20	-0,05

Bron: DRH

Noot: Alle genoemde bedragen zijn in AFL miljoenen.

Er is in zeer beperkte mate sturing mogelijk op de genoemde redenen voor uitstroom. De enige belangrijke uitzondering hierbij betreft de uitstroom wegens disciplinaire straf. Uit bovenstaande tabel kan afgeleid worden dat de uitstroom wegens een disciplinaire straf hoger is dan voorzien, hetgeen in het kader van het optreden bij integriteitsschendingen positief is.

Samenvattend heeft het BVP van juni tot en met 30 september 2018, de volgende resultaten opgeleverd:

Effect 7-beheersinstrumenten in dienstjaar 2018

	BVP doelstelling (nieuw)	Werkelijk juni t/m sept	Realisatie %
1. <i>Beperking indienstneming</i>	-2,80	+0,60	0%
2. <i>Aflopende arbeidscontracten</i>	-0,69	-0,02	3%
3. <i>Elimineren van automatisme in periodieken en bevordering</i>	-0,01	-	0%
4. <i>Verlaging overwerkkosten</i>	-1,14	+1,33	0%
5. <i>VUT-regeling</i>	-0,20	-0,01	5%
6. <i>Uitstroom gepensioneerden met limitatief vervulling vacature</i>	-0,59	-0,11	17%
7. <i>Uitstroom overige redenen</i>	-2,29	-0,05	2%
Totaal effect op personeelslasten :	-7,72	+1,74	0%

Bron: DRH en Directie Financiën

Noot: Alle genoemde bedragen zijn in AFL miljoenen.

Herijking BVP-doelstellingen

Uit de monitoring is gebleken dat in twee maanden tijd 0% van de BVP-doelstelling voor in 2018 behaald is. Naast de al genoemde vertraagde opstart van het operationaliseren van het BVP, is ook een aantal fouten bespeurd binnen de gehanteerde berekeningsgrondslag van beheersinstrument 1 die gecorrigeerd moet worden. Daarnaast is geconstateerd dat de ingezette beheersinstrumenten (no. 1 beperking indienstneming en no. 3 elimineren van automatisme in periodieken en bevorderingen) niet het gewenste resultaat gaan opleveren als in eerste instantie verwacht is.

Kortom is waargenomen dat de actuele set van beheersinstrumenten qua besparingsomvang niet groot genoeg zijn om de autonome groei in de personeelslasten te matigen, waardoor Land eventueel in staat zal zijn om besparingen te boeken. Hierdoor wordt overwogen om additionele beheersmaatregelen in te zetten. Een aantal te verkennen opties zijn het afstoten van een aantal diensten (privatiseringsoperaties), het invoeren van een wachtgeldregeling, het beperken van de overtolligheidspoule, het versneld implementeren van het project functiehuis, etc. Daarnaast zullen ook verdergaande maatregelen genomen moeten worden om de overwerkkosten te doen verlagen. Voor het eind van 2018 zal de ministerraad een beslissing nemen over de hiervoor genoemde mogelijke maatregelen.

Op basis van het monitoringsresultaat voortvloeiend uit deze uitvoeringsrapportage dienen de besparingsdoelstellingen van de in juni uitgebrachte BVP herijkt te worden. Beheersinstrument no. 1 zal voortaan gemonitord worden middels het hanteren van een maximaal bovengrens. Er wordt dus een plafond ingesteld v.w.b. de jaarlijkse indienstnemingen. Na het doorvoeren van correcties en rekening houdend met de reeds gerapporteerde, worden de BVP-doelstellingen als volgt:

Beheersinstrument	2019	2020	2021
1. Plafondverlaging indienstnemingen	PM	PM	PM
2. Aflopende arbeidscontracten	-0,15	-0,12	-0,04
3. Elimineren van automatisme in periodieken en bevordering	-0,06	-0,15	-0,20
4. Verlaging overwerkkosten	-1,14	-1,30	-1,50
5. VUT-regeling	-0,46	-0,85	-0,65
6. Uitstroom gepensioneerden met limitatief vervulling vacature	-0,60	-0,70	-0,80
7. Uitstroom overige redenen	-1,32	-1,32	-1,32
Totaal te verwachten besparing:	-3,72+PM	-4,4+PM	-4,5+PM

Bron: DRH

Noot: Alle genoemde bedragen zijn in AFL miljoenen.

De pro memorie bedragen zullen ingevuld worden nadat de ministerraad besluiten heeft genomen aangaande de mate van inzet van de reeds genoemde additionele beheersmaatregelen. Naar verwachting zal dit geschieden eind 2018 of uiterlijk eind 1ste kwartaal 2019. Updates hieromtrent zullen in de uitvoeringsrapportages aangegeven worden. Tevens zal naar aanleiding van de in deze uitvoeringsrapportage gepresenteerde informatie het FEM en diens addendum BVP cijfermatig geactualiseerd gaan worden.

Minister van Financiën, Economische Zaken en Cultuur

L.G.Smith Blvd. 76 Oranjestad, Aruba

Tel. (297) 528 4900